

Scandinavië

Alle teksten van het weblog,
bijgehouden van
27 april t/m 27 sept. 2013

Bijna weg (27-4)

Het is bijna zover. Maandag vertrekken we uit Lage Zwaluwe. De boot ligt er weer in, de motor is nagekeken en de zeilen zijn uit het vooronder gehaald. Nu nog langs Middelharnis voor de verstaging en we kunnen bij Stellendam er uit. Via Scheveningen en het Noordzeekanaal gaan we naar Sneek voor de zonnepanelen. Dan naar Vlieland om te wachten op een gunstige wind en betrouwbaar weer voor de lange oversteek naar Zuid-Noorwegen. Maar dat duurt nog even. We houden jullie op de hoogte.

Leeuwarden (14-5)

Niets is standvastiger dan de veranderlijkheid. Volgens mij een uitspraak van Godfried Bomans, maar van toepassing op ons.

We zijn twee weken geleden uit Lage Zwaluwe vertrokken en via Dordt en Oud Beijerland (op koninginndag met live-band) naar Middelharnis gevaren voor controle van de mast. Daarna over zee naar Scheveningen en even met de trein terug naar Rotterdam. Afscheid nemen van Crystal en Piet en de poes begeleiden naar zijn nieuwe woonplaats bij Dries en Ellen.

Toen echt weg.

Via IJmuiden naar Amsterdam om met Igor nog even iets te gaan eten.

Vervolgens op Lemmer aan om zonnepanelen te laten monteren.

Dat werd dus niks. De constructie die wij op het oog hadden, panelen achter aan de boot aan de zeerailing bleek moeilijk uit te voeren. Voor een andere bevestiging zouden we te snel moeten beslissen. Dat zou dan waarschijnlijk een boog achterop het schip moeten worden met panelen er op. Maar omdat we ook nog denken aan een zonnetent moeten we daar eerst maar eens goed over nadenken. Daarnaast bleken grotere accu's niet te passen onder het bed. De bestaande accu is nog goed, de startaccu matig. Die is dus vervangen en voor de rest doen we het voorlopig met de bestaande middelen. Dat ging vorig jaar ook goed tenslotte!

We vertrokken naar Leeuwarden via de staande mastroute (voor niet-kenners: daar kunnen alle bruggen open). Nu blijkt dat ze die veranderd hebben. Maar dat stond even niet in ons boekje. Zaten we dus ineens op een aantal sloten waarbij we steeds maar op de dieptemeter bleven loeren om te kijken of het wel ging. Maar de borden stonden de goede kant op. Een papieren kaart hadden we niet en de plotter blijkt heel Leeuwarden niet te kennen. Wel keurig alle vaarwegen, maar dat zijn er nogal wat in Friesland, dus.... Uiteindelijk ging alles gesmeerd. Bruggen gaan open zodra je in de buurt komt en de route was steeds meer dan 2 m. diep. Uiteindelijk was het een schitterende zeiltocht door Friesland, maar wel een met een belabberde voorbereiding.

Nu liggen we in Leeuwarden. We blijven hier even liggen want de weersverwachtingen zijn dermate onzeker dat we nog niet durven te denken aan de grote overstaak naar Noorwegen. Maar even rustig aan tot er iets meer zekerheid is over het weer!

Vlieland (19-5)

We liggen op Vlieland te wachten op een gunstige wind. Voorlopig blijft hij noordelijk en dan kunnen we niet naar het noorden zeilen. Bovendien is de verwachting erg onzeker. Geen risico nemen dus!

Nou ja, wandelen door de duinen en lezen is ook geen straf.

Zeezeilen is weer schitterend. Prachtig over de Wadden hierheen gezeild vanuit Harlingen. Even stond de wind goed. Dan moet je er gebruik van maken.

Een bui op zee kan zeer indrukwekkend zijn. Hoewel het zo lijkt is hier niets aan gefotoshopt, in werkelijkheid was het donkere gedeelte nog donkerder,

Esbjerg (30-5)

Weer is de aankomstplaats anders geworden. We liggen nu in Denemarken in Esbjerg. De omstandigheden waren ongunstiger dan we gehoopt hadden. De wind was teveel tegen en het was erg koud. Dat putte uit. Hanneke werd ziek, hoofdpijn en misselijk (geen zeeziekte, maar van de kou). Ik heb twee nachten bijna niet geslapen en was dus niet te genieten.

Voor de veiligheid hebben we besloten niet door te varen maar naar de Deense kust te gaan. Daar liggen we nu. De verwachtingen zijn dat de wind in de noordwest hoek gaat zitten. Dan kunnen we dus niet naar Noorwegen. Voorlopig maar even afwachten wat we kunnen doen.

Esbjerg is een industriestad met een zeer commerciële haven. Er is ook een jachthaven, maar die is nogal primitief. Maar waar hebben we het over? De zon schijnt, het is een graadje of 20 en er waait een zwoel windje. Wel wat beter dan de "lente" in Nederland.

Kortom, we klagen niet.

We houden jullie op de hoogte.

Weer onderweg (5-6)

Vandaag vertrekken we uit Esbjerg. Een week lang hebben we noordenwind gehad van kracht 6 tot 7. Dat was wat teveel van het goede. Dus hebben we de omgeving van Esbjerg uitgebreid bekeken. De stad zelf stelt niet veel voor, maar ze hebben een mooi museum voor moderne kunst (waar we de enige bezoekers waren op zondagmiddag) en de omgeving is aangenaam landelijk en bosrijk. We zijn per trein naar Ribe gegaan, het oudste plaatsje van Denemarken. Oude, verzakte vakwerkhuisjes en een indrukwekkende kathedraal, nu eens eentje met ook moderne muurschilderingen naast de deprimerende, nors kijkende hoogwaardigheidsbekleders.

Kortom, we hebben van de nood een deugd gemaakt.

Onze bestemming is nog onduidelijk. Als het kan met de huidige wind steken we over naar Noorwegen (Flekkefjord, Mandal of Kristiansand). Lukt dat niet dan lopen we Thyborøn aan de Deense kust aan. We laten het jullie weten.

Trouwens ook nog bedankt voor de reacties. Ze worden zeer op prijs gesteld.

We hebben het zwaar.....

Flekkefjord (Noorwegen) (7-6)

Vanmorgen zijn we met 20 meter zicht in de mist de Flekkefjord in gevaren. Dat was een hele ervaring. Maar nu liggen we.

Op woensdag tegen de middag zijn we op het tij Esbjerg uitgevaren. Dat werd een rustige tocht met een ruim windje 3 à 4, onderweg welkom geheten door een aantal dolfijnen die een half uur rond de boot hebben meegezwommen. Prachtige grote beesten, grijs en met

een witte buik. We weten niet precies wat voor soort dolfijnen het zijn, maar ze blijven leuk.

We kwamen om even na zevenen op vrijdag aan. Eerst maar eens een beetje bijgeslapen. Dat was nodig, ook al door de spannende invaart. Nu de mist is opgetrokken en het zonnetje in de kuip schijnt zien we de bergen rond de fjord steil oprijzen. Ze zijn niet al te hoog, zo'n 150 meter, maar steil, en ook steil in het water uitlopend. Bij een doorgang van 50 meter gaf de dieptemeter 60 meter aan.

We gaan vandaag het dorp bekijken en morgen waarschijnlijk een stuk wandelen. Het ziet er met zijn witgeschilderde huizen en huisjes erg lieflijk uit. Heerlijk om nu eens zelf te kunnen besluiten om over te blijven en niet te hoeven wachten op een gunstige wind. Die staat hier door de tunnelwerking tussen de bergen gewoon naar zee toe. Dus vertrekken kunnen we altijd nog.

Wij scharrelen tussen de scheren (10-6)

De Noorse zuidkust bestaat uit een scherengebied. Veel uit het water oprijzende, vaak kale rotsen met op bijna de helft ervan een houten zomerhuisje. Veel privé aanlegsteigertjes. Je moet tenslotte je eenzame retraite kunnen bereiken. De vaak smalle doorgangen tussen de rotsen zijn verbazingwekkend diep, soms wel 50 meter.

Zeilen is bijna onmogelijk hier. Er staat trouwens erg weinig wind. Gek genoeg lijkt de wind met de zon mee te draaien: 's-morgens uit het oosten en in de loop van de middag draaiend naar het westen. Onze vaarwijzer vertelde al dat dit soms voorkomt. Maar vreemd om het zelf te ervaren.

Doorgang bij Korshavn

Ik heb, geloof ik, vandaag wel 20 keer tegen Hanneke verteld hoe mooi ik dit land-(zee)schap vind. Bar, ongerept, geen mens te zien. Alleen zoeken we tevergeefs naar zeehonden. Het lijken ideale plekken om lekker op een rots te gaan liggen zonnen. Maar ze zijn hier blijkbaar niet.

Zo verdoen wij onze tijd. Nu in Mandal, een wat grotere kustplaats. Lekker door het centrum slenteren en dan naar de boot om te lezen. Geweldig!

Kristiansand (13-6)

We zitten te schuilen voor de druilerige omstandigheden in de boot met de kachel aan. Dat kan als je aan de walstroom ligt in een comfortabele haven.

De afgelopen dagen zijn we verder de scheren gaan verkennen. Tussen de rotsen door via vaak smalle vaarwegen en omringd door staken in het water die de weg aangeven en kleine vuurtorentjes waar je je op moet richten. Veel zeilen kun je dan niet, zeker niet als het kleine beetje wind dat er staat ook nog achter is. Twee nachten geleden hebben we in een baaitje van een eiland gelegen. Als enige zeilboot tegenover een aantal rode vakantiehuisjes. We hebben er drie mensen gezien. Verder hoorde je alleen de meeuwen. Indrukwekkend stil.

Het baaitje bij het eiland Utvær

Toen verder op de motor naar Kristiansand, de plaats waar mijn ouders met de boot aankwamen bij de vakanties in Noorwegen. Het is geen spectaculaire plaats, maar ze hebben er alles wat nodig is.

We hadden nog even een probleem: in heel Scandinavië blijkt geen Campingaz te krijgen te zijn. Dus hebben we een AGA-fles moeten kopen met een nieuwe drukregelaar. Het was even puzzelen en rondbellen voordat we begrepen dat ons bekende gas hier niet te koop is. Maar na wat denkwerk hebben we voor deze oplossing gekozen. De vraag is alleen waarom niemand je daarop opmerkzaam maakt. Ook onze vaarwijzer zwijgt in alle talen.

Vanaf hier gaan we verder tussen de eilandjes door naar het Oosten. Onderweg willen we nog ankeren aan een van die eilandjes. Dan kunnen we meteen het hekanker uitproberen dat Hanneke als afscheidscadeau heeft gekregen en de nieuwe ankerrol. Waarschijnlijk doen we dat morgen, de weersverwachting is weer gunstig dus.....

Dus niet (17-6)

Hanneke zei nog tegen me dat ze nooit zou vertellen dat we iets gingen doen. Nou, we deden het ook niet.

Het ankeren hebben we overgeslagen.

Van Kristiansand zijn we naar de Blindleia gevaren. Dat is een water tussen de eilanden door dat op verschillende plaatsen erg smal is. En ondiep, hebben we gemerkt. Tot twee maal toe zaten we met een enorme klap op de rotsen. De eerste keer door een navigatiefout van mij (ik moet opletten op de kaart en niet staan kletsen) en de tweede keer liepen we op een rots die niet op de kaart aangegeven stond. Dat leverde aardig wat stress en onzekerheid op. Vandaar dat we de beschutting van Lillesand hebben opgezocht om daar bij te komen van de schrik. Het laatste stuk heeft Hanneke in de kajuit doorgebracht, turend op de kaart van de iPad en instructies gevend: "bakboord, nog een beetje! Mooi, hier rechtdoor!" Rustig varen, ho maar.

Lillesand is weer zo'n lief kustplaatsje met een prima haven. We kwamen er de Belgen tegen die ons de dag ervoor in Kristiansand hadden aangesproken. Zij waren uit Wemeldinge, hun thuishaven gekomen. Weer van die mensen van onze leeftijd met de tijd aan zichzelf.

Daarna door naar Arendal. Helaas weer op de motor. Met de wind wil het niet vlotten. Als er al wind staat hebben we hem tegen. Maar dan gaat het nog maar om windkracht 2.

De twee dagen na het vastlopen werden ontsierd door een onzekerheid over een natte plek bij de kaartentafel en een zeer klein stroompje water over de vloer. We vroegen ons steeds maar af of er schade aan de boot was. Er staat geen water in de bilge, maar druppels zijn vreemd. De tweede dag vonden we geen druppels meer, maar de plekjes bleven nat. Nou was het weer ook niet best met nogal wat zware, korte buien. Dus niets droogde.

In Arendal hebben we gewacht op het wegtrekken van de buien. Om 1 uur knapte het op en zijn we, weer op de motor, naar Tvedestrand gevaren. Dat is een lieflijk, tegen de heuvels opgebouwd plaatsje met een heel lief haventje, waar we welkom werden geheten door de dame van het hotel aan het water. We mogen hier, lijkt het, gratis liggen en we mogen ook nog gratis koffie komen drinken. Zeer gastvrij.

Het weer voor de komende dagen lijkt prima te worden. We willen hier een beetje rond gaan wandelen. De beboste heuvels rondom het stadje zien er mooi uit.

Het lijkt er bovendien op dat de natte plekken bij de kaartentafel opdrogen. Nog even aankijken, blijft het nat dan zit er niets anders op dan een werf te zoeken en de onderkant van het schip te gaan bekijken.

Maar dat is van later zorg. Eerst blijven we hier een paar dagen liggen.

Makreel eten (19-6)

We hebben drie nachten aan de kade in Tvedestrand gelegen, bekeken door de webcam van de plaatselijke krant.

Je kunt hier prachtig wandelen door de bossen, hoewel, wandelen, het was voor een groot deel klauteren over rotsen en tussen struiken door omdat de wandelpaden niet te vinden zijn of ineens ophouden. Wel had dat als verrassend voordeel dat we over elandenpaadjes liepen. Veel sporen en zo nu en dan hopen elandenpoep, maar de beesten zelf hebben zich nog niet laten zien.

Voor het eerst heb ik zelf gevangen makreel gegeten. Met een geleende hengel van een

Noor die jaren in Limburg had gewoond, heb ik twee makrelen gevangen. Hele lekkere vis. Ik ga zelf een hengel kopen!
Ik heb nog gedacht aan een jachtgeweer voor de elanden, maar dat lijkt me zo'n gesjouw, een dode eland.

Risør (20-6)

Risør, ongeveer 15 mijl verder langs de kust, is ook een lief havenplaatsje. Het staat bekend om zijn vele witte houten huizen.

Ik heb geen idee van het inflatiepercentage in Noorwegen, maar de haven was 25% duurder geworden sinds vorig jaar en de tweede avond betaalden we voor de douche ineens dubbel zoveel als de eerste. De douchetijd was wel veranderd van 3 minuten naar 4. Dat bleek in de praktijk ongeveer 6 te zijn, dus in de ruime invalidendouche waren we nog steeds hetzelfde kwijt als de avond er voor. En we waren beiden schoon.

Wachtend op een gunstige wind om het Skagerrak over te steken naar Zweden (nu komt de wind weer uit het Noordoosten, dus weer precies tegen) wandelen we veel. Prachtige kustpaadjes en uitgestrekte bossen waar je geen mens tegenkomt. Ook nog steeds geen elanden trouwens.

In Frankrijk kom je ze op het platteland op bijna elk kruispunt tegen als religieus symbool, hier hebben ze blijkbaar de posterijen erg hoog zitten

De vissen die ik hier heb gevangen hadden weinig smaak. We moeten opzoeken wat het voor vis is. Geen makreel in elk geval. Ze zitten dieper in het water. We hebben ze gefileerd en in de grillpan klaargemaakt. Vis fileren blijft lastig. Toch nog eens bij iemand de kunst afkijken. Op deze manier moet je erg veel vangen voor een behoorlijk maaltje. Volgende keer maar eens in z'n geheel in de pan gooien. Maar ja, dan stel je de meeuwen weer teleur.

Het weer is niet altijd geweldig

In Zweden (23-6)

Na een zeer voorspoedige oversteek van het Skagerrak liggen we nu in Strömstad in Zweden. Vanmorgen zijn we om 5 uur vertrokken en om half 5 vanmiddag lagen we. Niet slecht voor een tocht van een dikke 60 nM.

Gisteren durfden we het niet aan met een verwachte windkracht 7. Vandaag stond er een hele mooie 4 à 5 schuin achter. Dan merk je weer eens hoe ontzettend lekker zeezeilen is. Heerlijk deinen op de golven en wegdromen bij het kijken naar de horizon. Helaas kregen we tot twee maal toe een stevige bui, maar ja, dat hoort erbij.

De aankomst in Zweden vraagt om een evaluatie van Noorwegen.

Noorwegen is een schitterend land. Aardige mensen en prachtige natuur. Als we het over konden doen zouden we onze tocht alleen heel anders hebben gepland. Dan waren we naar de fjorden aan de westkust gegaan, hadden de oversteek gemaakt naar de Shetlands (dat is een afstand van een dikke 150 nM vanuit Noorwegen) en dan via de Schotse kust terug.

Jammer, maar je kunt niet alles hebben.

Het nadeel van Noorwegen vind ik de prijzen. In de supermarkt lopen we voortdurend te rekenen. En dat voor mensen die niet weten wat dingen bij AH kosten! Zo opvallend is het. En dan heb ik het nog niet over de drank. Hoe het mogelijk is dat je zoveel zatte Noren tegenkomt is mij een raadsel.

Maar dat is het enige minpuntje. En dan nog, hebben we er iets om gelaten? Nou dan.

Maar het is wel een verademing om in Zweden weer gewone prijzen in de supermarkt tegen te komen.

Nu dan verder door Zweden. Wat betreft de plannen: die staan helemaal niet vast. We zakken langzaam af naar Göteborg en zien daar wat we verder gaan doen. Bij een van de eilanden zuidelijk van hier schijn je elanden te kunnen zien. Ik ben benieuwd.

Impressie van de kust

Fjällbacka (25-6)

Na twee mooie dagen zeilen liggen we nu in Fjällbacka, een plaatsje dat tegen een rots aan geplakt ligt. Maar even chronologisch: gisteren zijn we een kort eindje gaan zeilen van Strömstad naar Bopalla aan het eiland Noord Kosten. Dat is weer zo'n slaperig vissersplaatsje aan een verkeersvrij eilandje. Het deed ons denken aan Sark, een van de Kanaaleilanden van vorig jaar. Maar dan wel zonder baljuw en met 21e eeuwse huizen.

Vanmorgen vroeg weg gegaan omdat we dachten dat we een heel stuk moesten motoren. Dat viel mee. Op de Kostensund, het water bij de twee Kosten eilanden, Noord en Zuid, bleek dat we prima konden zeilen. Dus hebben we besloten over zee te gaan en niet binnendoor via de scheren. Tot onze verbazing konden we helemaal zeilen en hoefden we maar twee keer te laveren. De wind was niet zo erg tegen als we gevreesd hadden.

Fjällbacka is vrij toeristisch. Veel winkeltjes en een grote haven. Midden in het stadje is een trap die tussen de rotsen door loopt en je via een diepe kloof boven op de rots boven de stad brengt. Vandaar heb je een prachtig uitzicht op het stadje, de haven en alle eilanden voor de kust. Begrijpelijk dat het hier nogal druk is met toeristen.

Ze beginnen hier ook al last te krijgen van de Engelse ziekte. Onderaan de kloof word je gewaarschuwd dat je op eigen risico loopt, dat je kunt uitglijden en dat er stenen kunnen vallen. Boven staat een collectebus voor het onderhoud van de houten trap. Voor mij zijn dat soort waarschuwingen bijna een reden om met stenen te gaan gooien of eens lekker expres te gaan uitglijden. Maar daar heb je ook alleen jezelf maar mee.

Vandaag hadden we eindelijk eens een echt mooie dag, zo mooi dat we op het dek hebben kunnen eten. Maar helaas, morgen schijnt het in de middag weer te gaan regenen. We zien wel.....

Smögen (26-6)

In de regen zijn we in Smögen aangekomen. Dat is een toeristenstadje dat een beetje aan Volendam doet denken. Veel kledingwinkeltjes aan het water en weinig authentiek aandoende, maar wel degelijk originele huisjes. De tocht hierheen liep door de Hamburgsund en het Sotenkanaal, gedeeltelijk tussen de scheren door. We moesten wel motoren want er stond geen zuchtje wind. De bedoeling was hier te voorraden aan te vullen, maar de supermarkt is een kilometer of twee lopen. Dat moet dan maar. Maar wat dat betreft hadden we beter een andere haven kunnen kiezen. Hoewel, als het regent is niets leuk of pittoresk (en ga ik ook in een verslag als dit teveel zitten oh-en).

Hjältön (1-7)

Voor het eerst hebben we de ankerrol en het afscheidscadeau van Hanneke, het hekanker, uitgeprobeerd. Het gaat als volgt: op een scheepslengte of drie van de kant gooi je het anker achter uit en vaart dan langzaam naar voren. Bij de kant maak je de punt van de boot vast en dan trek je de uitgerolde band van de rol strak en maakt hem vast aan een kikker. Simpel en effectief.

Zo lig je dan met je hekanker

Onderweg naar onze aanlegplaats zijn we door de Strömmarna gevaren, een zeer smal vaarwater met rotsen links en rechts, en soms 15 meter er tussen. De iets bredere stukken hebben hier en daar onderwaterrotsen. Maar alles is goed betond dus het ging probleemloos. Wel was er nog even een spannend moment bij de brug aan het begin. De vaarwijzer gaf een hoogte van 16,8 m, de plotter 15,4 en op de kaart was de hoogte veranderd van 16,8 naar 15,4. Handig zo'n tweedehands, bijgewerkte kaart. Met een doorvaarthoogte van 14,5 m. en een marifoonantenne die daar nog een stuk bovenuit steekt knepen we hem toch wel even. Maar natuurlijk leverde het geen problemen op. De tocht was prachtig, hoewel ik er niet erg veel van heb kunnen genieten. Je moet zeer geconcentreerd varen, zeker met de traumatische ervaringen van de Blindleia vers in het

geheugen.

Vissen wil nog steeds niet lukken. Ik vraag me af of ik op de verkeerde plekken vis of op de verkeerde manier. In elk geval vang ik voornamelijk kwalen en zeewier (en de ankerketting van de boot naast ons). Eigenlijk zou ik een man moeten tegenkomen als die Noorse Nederlander in Tvedestrand die me wat visjes zou kunnen geven. Via trial and error gaat het erg lang duren voor we weer zelfgevangen vis eten.

Het landschap verandert. Zoals we ook al uit de beschrijvingen hadden gelezen wordt het hier bossiger. Op de eilanden Orust, waar we nu tegenover liggen en Tjörn, een stukje zuidelijker, groeien veel naaldbomen. Ook op het eiland Hjältön, waar we nu aan liggen. Het bos op het eiland is duidelijk een productiebos. Overal liggen takken en je vindt er de sporen van grote oude paden waar de kapmachines met hun grote rupsbanden hebben huisgehouden. Maar na een jaartje zie je daar bijna niets meer van. Struiken en dergelijke kennen deze bossen bijna niet. De dennen hebben weinig takken onderaan dus kun je ver in het bos kijken tussen de rechte stammen. Het blijft een ervaring om door een dergelijk bos te dwalen. Maar hoever we ook door het bos dwalen, herten en elanden laten zich tot nu toe nog steeds niet zien.

Almö sund (5-7)

Na Hjältön zijn we naar Henån gegaan voor de was en voor bevoorrading. De jerrycans diesel waren leeg en zelf voelden we ons na drie nachten aan een eiland met alleen een toilet met put eronder en turfmoel om de drollen af te dekken ook wel toe aan een douche. Henån is de plaats waar Najad, de maker van de schitterende Zweedse jachten was gevestigd. Zoals de man van de werf me vertelde: ze waren te duur. Behalve een vergeten logo op een muur is er niets meer van over. Jammer, wij vinden het een van de mooiste boten die bestaat. Aan de verkoopsteiger lag een Nederlandse Najad, uit Scharendijke, de plaats waar de Nederlandse dealer is gevestigd. Tweedehands voor een dikke twee ton.

We zijn een stukje zuidelijker gevaren. De ankerbaai die in de vaarwijzer werd aangeprezen vonden wij niets. Te veel wegen en huizen er omheen. Dus zijn we verder gevaren en gaan liggen aan een privésteigertje bij Åskskalla, een zeer klein plaatsje op Orust. Hier hebben we door het bos gewandeld en ik heb er twee makrelen gevangen. De man van de botenwinkel in Henån heeft me het goede aas verkocht en me verteld dat je makreel het beste vangt op 3 tot 5 meter water tussen 6 en 9 's-avonds. Kijk, dat soort informatie, daar heb je wat aan. Na de eerste vangst had ik aan de 3 haken ook 3 makrelen tegelijk. Helaas sprongen er bij het binnenhalen ook twee meteen weer af, maar we hielden er twee over en een makreel p.p. lijkt me voldoende.

Nu liggen we in Almösund op het iets zuidelijker gelegen grot eiland Tjörn. Hier gaan we proberen een oplossing te vinden voor de plotter, die nu toch definitief overleden lijkt te zijn. Een goede reden om over de ruim 50 meter hoge brug naar de andere kant van de Askaröfjord te fietsen.

Het weer blijft matig. Weinig zon, hoewel ze dat steeds wel blijven beloven voor over twee dagen.

Maar laat ik niet klagen, het blijft mooi hier en naar ik begrijp hoef je voor het weer ook niet naar Nederland te gaan.

Recept: (zelfgevangen) makreel uit de oven.

Ingrediënten:

2 makrelen (eventueel gekocht bij Schmidt zeevis)

1 ui, fijngesneden

10 champignons, fijngesneden

10 Griekse olijven, fijngesneden

2 tenen knoflook, gesnipperd
halve citroen, in 8 partjes
olijfolie, dille, peper

Was de makreel, verwijder de kop en de ingewanden, dep hem droog.

Fruit de uien in olijfolie, voeg de champignons en de knoflook toe en op het laatste moment de olijven. Breng op smaak met peper en dille.

Bestrijk 2 stukken aluminiumfolie met olijfolie, leg de makrelen er op, vul de buikholte met het uimengsel en schep wat er over is er overheen. Leg er per vis 4 partjes citroen op.

Vouw de folie dicht en zet de pakketjes een kwartiertje in de oven.

Serveer met gebakken aardappeltjes, sugar snaps en een salade van komkommer, tomaten, feta en olijven.

Wijntip: Hardy's Crest, Chardonnay Sauvignon Blanc, regelmatig in de bonus bij AH (het was onze op één na laatste fles)

Even wat techniek (8-7)

Het is gelukt. We hebben weer een plotter en het log werkt ook weer. Onze plotter was er een paar dagen geleden mee opgehouden. Hij was met geen mogelijkheid meer aan de praat te krijgen. En het log en de snelheidsmeter die er aan gekoppeld is, deed ook vreemd. Dus zijn we vanaf Almösund, waar we lagen, naar de overkant van de rivier gefietst, naar Stenungsund over een hele hoge hangbrug. In Stenungsund zit een zeer uitgebreide Watski, de keten van watersportwinkels van Zweden. Daar werden we geholpen door een zeer behulpzame en zeer deskundige hindoestaanse dame, die na een telefoontje met de importeur, vertelde dat de transducer van het log vervangen moest worden. Dus dat hebben we gedaan. Zo'n transducer is een soort afvoerstop die je in de bodem van de boot vastdraait. Onderaan zit een wielje dat draait als je vaart en op die manier kun je de snelheid meten. Hij meet ook de temperatuur, maar dat heeft hij nooit goed gedaan (eergisteren was de watertemperatuur eerst - 5 en daarna gaf hij streepjes).

Die doet het nu ook. Het inzetten van het ding vond ik spannend. Je schroeft hem los en dan trek je hem er uit. Op dat moment heb je een gat met een doorsnede van 3 cm. in de bodem van de boot. Dan denk je dat het water omhoog spuit. Maar dat is helemaal niet het geval, je zit naar schatting een halve meter onder de waterlijn, dus de druk is maar een halve meter water (Archimedes, tweede klas natuurkunde). Naast de transducer ligt standaard een stop die je er in draait om het gat te dichten. Totaal kwam er ongeveer een kopje water naar binnen. Dat is snel op te dweilen. Afijn, nieuwe transducer erin en de snelheidsmeter schiet niet meer van 2 knopen naar 10 en dan weer een tijdje op nul. En we weten ook weer hoeveel mijl we hebben afgelegd.

Voor de plotter hebben we een andere moeten kopen. Dus nu varen we rond met een Raymarine. Probleem hierbij was weer dat onze plotterkaartjes de grote Compact Flash zijn. De nieuwere systemen gebruiken SD. Dus zouden we ook nieuwe kaartjes moeten kopen. Gelukkig was er voor een koopje nog een overjarig model plotter te koop. Alle problemen zijn opgelost. Dus hierbij een advies: als je een probleem hebt, ga naar Watski in Stenungsund.

Maar genoeg technische verhalen, nog even iets over de tocht.

We zijn tussen de grote eilanden Orust en Tjörn doorgevaren. Nu we weer dichter naar de zee komen verandert het landschap. De bossen maken weer plaats voor kale rotsen. Ook weer mooi. Als we verder naar het Zuiden afzakken gaan we weer over open zee.

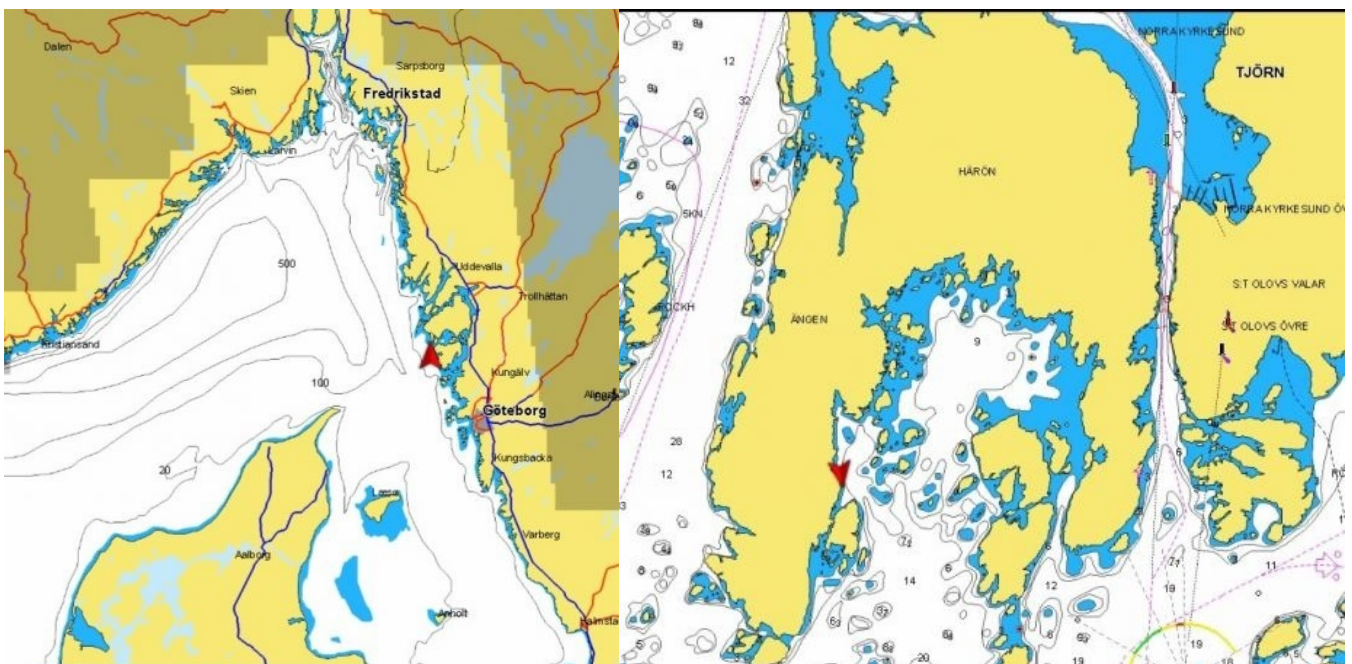
In Zweden is nu de vakantie losgebarsten. Vorige week zag je nog bijna geen andere boten op het water, nu is het druk. Overal zie je geankerde boten liggen en iedere keer word je door elkaar geschud vanwege de hekgolf van weer een langsvarende speedfreak.

Maar ze zwaaien allemaal vriendelijk.

Het weer lijkt beter te worden. Voor de komende dagen wordt zon verwacht. De laatste twee dagen was het ook steeds zonnig. Nou, daar waren we wel een keertje aan toe.

En dan maar zeggen dat de Engelsen gek zijn met dieren: de hondentrimbaan

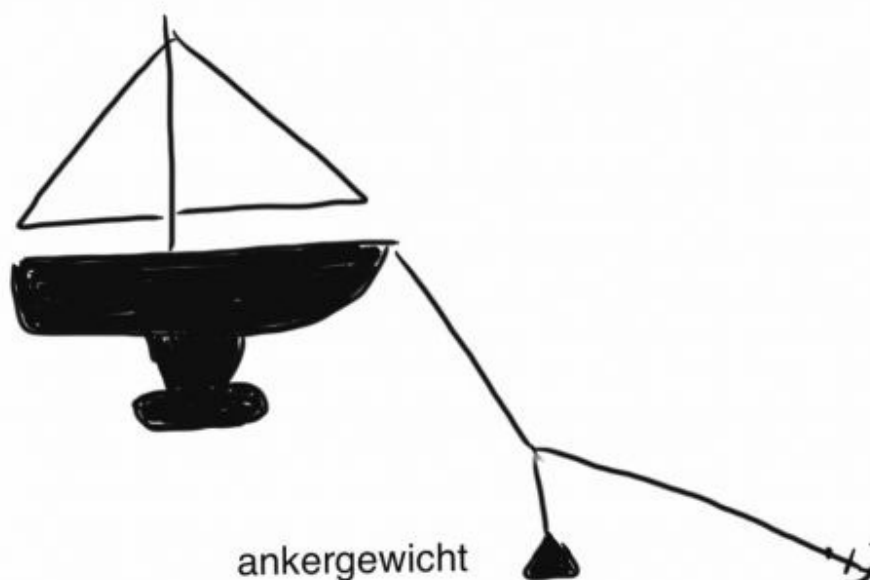
Hier liggen we

Van herten en krabbende ankers (9-7)

Van Björholm zijn we via de smalle Kyrkesund naar de baai aan de zuidkant van het eiland Härön gevaren. Lekker rustig op de genua, met een knoop of 8 wind achter, sukkelend door het water met een snelheid van 3 knopen. We werden door iedereen ingehaald, maar

wij voeren lekker stil en rustig.

Bij de baai was het enorm zoeken. Overal om je heen zie je rotsen boven het water uitsteken, maar ook plekken waar golven over stenen onder water slaan. Omdat de zee zo rustig is zie je die stenen meestal goed liggen. Maar het blijft oppassen. Bij een grote rots hebben we het hekanker uitgegoid en met Shippy (de rubberboot) twee lijnen naar de kant gebracht. De ene vastgemaakt aan de paal van het weilandhek, de andere met een lus om een grote steen. Liggen en koffie! Doordat we een lichte bonk hoorden en merkten dat we tegen de rots aan lagen. Het anker was gaan krabben. Dus de lijnen weer los en voorzichtig van de rotsen weggevaren. Dat leverde allemaal geen problemen op, ook geen schade of zo, daarvoor was de klap te licht. Toen zoeken naar een andere plek om te ankeren. Na wat rondvaren hebben we besloten om het hoofdanker dan maar te gebruiken. Dat pakte wel. Maar voor de zekerheid hebben we wel het extra ankergewicht aan het ankertouw laten zakken. Doordat je een extra gewicht aan je ankerlijn hebt, loopt de ankerlijn sneller naar de bodem en houdt het anker beter.

Het principe van een ankergewicht

Met een gerust hart zijn we het eiland gaan rondwandelen.

Ook hier weer een overvloed aan kale rotsen met heideplanten ertussen en een enkel groepje bomen, te weinig om het echt bos te noemen. We waren dan ook zeer verbaasd ineens een hert tegen te komen. Waar blijven die elanden nou?

Hoe leg je aan in Scandinavië? (10-7)

Na weer een mooie dag zeilen belandden we in Stora Dyrön, een klein eilandje bij de bekende zeilersplaats Marstrand. Het haventje ligt helemaal vol met Zweedse vakantiegangers. Wij konden nog net de laatste lazylines oppikken. En dat om 12 uur. Als je later komt loop je het risico 4 dik aan de kade te liggen.

In de Zweeds havens heb je verschillende manieren om aan te leggen. Soms natuurlijk gewoon langs de kade, maar vaak ook met de punt naar de kade en dan aan de voorkant afstappen. Behalve de palen die wij ook in Nederland kennen, heb je soms een soort ankerballen, waar je de achterkant van de boot aan vastlegt. Om de lijnen gemakkelijk

door het oog van zo'n ankerbal te krijgen, hebben veel Zweden een speciale haak, of een handig apparaatje dat je in het oog kunt klikken, zoals wij vorig jaar op de Hiswa hebben gekocht. Of ze hebben de genoemde lazylines. Er ligt dan een touw aan de kademuur geknoopt dat naar een blok beton, een meter of 15 verder de haven in loopt. Je vaart naar de kant tot je met je neus tegen de kade aanligt en dan pak je met de pikhaak het touw op. Dan loop je naar achteren en trekt het touw van achter de boot uit het water. Wanneer je hem daarna straktrekt ligt de boot vast en kan hij ook niet meer naar voren lopen. Voor ligt hij uiteraard gewoon aan de kade vast. Eigenlijk is dat hetzelfde principe als een hekanker, alleen leveren ze hier het anker bij, in de vorm van het betonblok. De meeste Zweedse boten hebben vooraan een klein trapje waardoor je makkelijk kunt afstappen als de kade wat laag is of je vrij aan de rotsen gaat liggen. En alle boten hebben achterop een ankerrol voor het hekanker, of anders wel een hekanker met ankerlier. En om aan de rotsen te kunnen liggen worden vaak pennen met een oog in rotsspleten geslagen om je boeglijnen aan vast te maken. Ik had toch het vuistje van de Gamma moeten meenemen van thuis! Omdat de havens vaak druk worden na de middag, hebben we besloten ons dagritme te gaan veranderen. Vroeger weg en eerder aankomen. Dan loop je minder het risico dat je een slechte plek hebt in een drukke haven.

Een klapgijp bij windkracht 7 (10-7)

Het is gelukt, we liggen veilig in Laesø, het Deense eiland in het Kattegat.

Vanmorgen zijn we hierheen vertrokken met de verwachting dat de wind ongeveer 20 knopen zou zijn, dat is windkracht 5, maar omdat hij schuin achter zou staan is dat normaal prima te doen. Eerst tussen de eilandjes door naar buiten en daar bleek de wind al snel dik 30 knopen te zijn. Dat is een windkracht 7, tot onderin 8. De golven werden hoger en hoger, schuimende watermuren van een meter of 5 om je heen. Sensationeel en prachtig! Maar wel moeilijk om je schip op koers te houden. Zeker als de wind vrijwel achter staat. We voeren alleen op een gereefd grootzeil. Dat hadden we anders moeten doen! Bij het op- en afsturen van een golf kregen we een klapgijp (voor niet-zeilers: je gijpt wanneer je de giek van de ene kant van de boot naar de andere kant zet, bij een klapgijp gebeurt dat zonder dat je het zo bedoeld hebt, de giek slaat van de ene kant van de boot naar de andere, dat gebeurt met een enorme klap) De kracht op de traveller (voor niet-zeilers, dat is de rail waar de grootschoot, het touw van de giek naar het dek aan vast zit) was zo groot dat hij afbrak en de giek dus helemaal los hing. Met een klapperend zeil er op. Eerst hebben we het zeil laten zakken. Ik ben, aangelijnd, naar voren gegaan en heb de hoes om het zeil weten te prutsen. Daarna de giek provisorisch vastgezet met twee extra lijnen. Dat was nog eens damage control bij hoge golven.

We konden niet terug, dus zijn we verder gevaren op een gereefde genua. En toen liepen we nog steeds regelmatig 7 knopen.

Verder liep de tocht prima, veel golven en wind, maar een zonnetje en lekker hard.

Tussen de schuimkoppen door zijn we de haven van Vesterø op Laesø binnen gelopen. We werden hartelijk ontvangen door mensen die ons wezen waar we moesten liggen. We hebben het mooiste plekje van de haven. Iedereen ligt 4 dik, wij hebben een privé plekje. Wat wil je, een stel halve zolen die met deze wind binnenlopen.....

We kregen een prachtig compliment van een van de omstanders: "this was the most perfect landing I've ever seen". Wij waren ook best trots.

Maar we blijven hier wel twee dagen bijkomen. Het lijkt een vrolijk toeristeneiland met veel strand en duinen. We gaan het bekijken.

En ik zal er verslag van doen.

Risør

De haven van Vesterø op Laesø is levendig en druk met veel BBQ's op de kade

Traditioneel huis op Laesø

Zonneschijn en cantharellen (12-7)

Wat is het loom op het eiland. De zon schijnt, de haven is genoeglijk druk en het is warm. Wanneer je 's-morgens om een uur of 9 met je koffie op het dek zit kun je mensen kijken. Omdat de vorige dag de haven helemaal vol lag en er nu lege plekken zijn waar de vertrekkers hebben gelegen, is iedereen die dubbel lag aan het verkassen naar een opengevallen plaats (dat hebben wij ook gedaan). Dat gaat gepaard met gepruts met stootwillen, lazylines die van de ene kant van de boot naar de andere worden verplaatst en mensen die elkaar helpen en op die manier contact leggen. Zalig om naar te kijken. De man die ijzerenheinig weigerde de lazyline te veranderen ligt nu ingebouwd. Eigen schuld, dikke bult!

De afgelopen twee dagen hebben we gefietst en gewandeld over Laesø. Het eiland is een kruising tussen een waddeneiland en de Veluwe. Je vindt er bossen en strand, maar duinen zijn er nauwelijks. Opvallend is de stilte. Ondanks de volle haven en de aanwezigheid van een camping en een aantal vakantiehuisjes maakt het eiland, zelfs in dit seizoen, een uitgestorven indruk zodra je buiten de haven komt. Er rijdt een enkele auto, er zijn wat mensen op huurfietsen, maar op de parkeerplaatsen bij het water staan nauwelijks auto's. Ook hoor je geen motoren. In Nederland kun je nergens in de natuur lopen zonder het geluid van verkeer. Hier is het stil. In heel Scandinavië hoor je trouwens nauwelijks vliegtuigen. Als je het je eenmaal is opgevallen, merk je dat je ook vrijwel geen strepen van vliegtuigen ziet.

Wat je hier wel veel ziet zijn bordjes met "loppemarked". Er staat dan een stalletje langs de weg waar mensen hun troep in te koop hebben gezet. Met een kistje er naast met een gleuf voor geld. Een alternatief voor het kleedje op koninginnedag, maar dan iedere dag. Alles wordt te koop aangeboden, van kleding en speelgoed tot bakjes cantharellen. Die hebben we gekocht. Ze waren verrukkulluk, gesmoord in roomboter met een entrecote, salade en brood.

Zo brengen wij onze dagen door in gepaste ledigheid.

Ik begrijp dat in Nederland nu ook de vakantie aan het losbarsten is.

Ik wens iedereen een zelfde vakantiegevoel toe als wij op dit moment hebben!

Nog steeds Laesø (16-7)

We liggen nu al een week op Laesø. Deels omdat het nogal hard woei de afgelopen dagen, deels omdat we het hier erg relaxed vinden en geen zin hebben de loomheid te doorbreken. Het eiland is perfect om te wandelen, te fietsen, te dwalen, kortom, vakantie te hebben. Langs de vloedlijn hebben we barnsteen gezocht. Dat moet hier te vinden zijn. Natuurlijk niet door ons. Wij gaan altijd zonder enige kennis van zaken op zoek naar dingen. Zo hebben we nog eens dagen fossielen lopen zoeken op de verkeerde plaats, ik heb uren staan vissen zonder iets te vangen en die elanden.....

Bij de klapgijp van vorige week zijn de lagers van de traveller verdwenen. Ik heb een email conversatie gehad met Lewmar, de fabrikant van het ding. Ze sturen de onderdelen om hem te repareren naar de haven van Hals op het vasteland. Daar moeten ze woensdag of donderdag aankomen. We zijn van plan morgen, woensdag, naar Hals te gaan. Zelf

verwacht ik niets voor donderdag of vrijdag, we gaan kijken. Maar ja, plannen, we hebben er al zo veel gemaakt die niet door gingen. Ook het Götakanaal hebben we geschraapt. Volgens de verhalen is het er in deze tijd van het jaar erg druk en we vinden het ook wel erg begroterlijk, 750 euro voor een kanaal van 150 km. Weliswaar zijn de havens dan gratis, maar toch. Verder lummelen we door, de boot is schoongemaakt en het dek staat nieuw in de was, dus dat kan er weer even tegen. Nog even wachten op de onderdelen en we gaan weer uitgebreid zeilen.

Ankeren voor de kust bij een harde aanlandige wind is niet altijd een goed idee

Reparatiewerkzaamheden (18-7)

Het is gelukt. De onderdelen voor de reparatie van de traveller lagen voor ons klaar in de haven van Hals toen we daar op woensdagmiddag aankwamen. De havenmeester zei al dat hij iets had zien liggen toen hij ons een nieuw plekje aanwees. Dat moet ik uitleggen. Als je in een haven aankomt heb je normaal twee mogelijkheden. Er is een speciale plek voor passanten aangegeven (vooral in Zweden is dat het geval, een groot blauw bord met Gästhamn) of je gaat in een vrije box tussen de palen liggen. Als zo'n plaats vrij is hangt er een groen bordje, is hij bezet dan staat hij op rood. Wij hadden een open plek gezien en pas na het invaren zagen we dat hij op rood stond. De burens vertelden dat de eigenaar van de plaats niet zou terugkomen, dus we zijn er blijven liggen. Totdat de eigenaar, vergezeld van de havenmeester kwam zeggen dat hij er weer was. Of we dus maar wilden oprassen. De havenmeester heeft ons toen een plekje aan de kade gegeven, waarbij hij een net gearriveerd jacht wegstuurde omdat die plek voor ons was. Anderen liggen drie dik, wij aan de kant. Misdaad loont!

Voor het monteren van de kogels in de kar van de traveller hebben we de halve boot gedemonteerd, dat wil zeggen, het dubbele dek er af gehaald, om er makkelijker bij te kunnen. Maar dat betekende ook Shippy, die op het dek ligt verwijderen en het reddingsvlot op de kade zetten. Maar toen ging het verder ook gesmeerd. Prima service van Lewmar, om binnen twee dagen de onderdelen te leveren.

Hals is een toeristisch stadje met een druk waterfront. Veel winkeltjes en een hele grote

supermarkt. Ook is het duidelijk dat we voor het eerst sinds weken weer op het "vasteland" zitten. We komen ineens weer groepen motorrijders tegen. Ik weet nooit wat ze compenseren met die open uitlaten, maar goed. En veel dagjesmensen die duidelijk met de auto zijn gekomen. Gek genoeg zijn de mensen ineens veel dikker. Er lopen nogal wat stellen rond van boven de honderd kilo per stuk. Vaak vergezeld van obese kinderen, meestal snoepend.

Per bus zijn we een daagje naar Ålborg gegaan. Winkeltjes kijken en door de stad slenteren. Een leuke afwisseling weer eens een keertje. Maar veel meer dan het schroefje voor de brillenpoot en de kapper voor Hannus zijn we niet gekomen. Oh ja, 10 potjes olijven van de Tiger. Die keten heeft de lekkerste Griekse olijven die we kennen. Ze zitten ook in Arnhem en Nijmegen, dus als je er eens langs komt.....

De HKRM (21-7)

Dat betekent: Hanneke en Kees Reddings Maatschappij.

De HKRM in actie

Maar daarover straks, eerst chronologisch.

Van Hals zijn we vroeg vertrokken. We gingen weg met een wind bovenin windkracht 6 op de genua alleen. Hij stond schuin achter en dat loopt altijd lekker. Volgens de verwachting zakte hij in de loop van de dag af naar 2 à 3. Liepen we in het begin met gemak 7,5 knoop, vlak bij de haven van Grenå, ons einddoel, was dat nog maar 2 tot 3 knopen.

Grenå heeft een duidelijke doorgangshaven. Tegen de avond ligt hij vol, de volgende ochtend vertrekt iedereen. Wij zijn blijven liggen in een bijna uitgestorven haven. Er stond zeer weinig wind en we hadden geen zin in motoren. Deze keer klopte de verwachting niet. We hadden makkelijk kunnen vertrekken want de wind trok stevig aan. Maar nu hebben we het stadje bekeken. Het is vriendelijk, maar niets bijzonders. Maar ze hebben een paar goede supermarkten, dus we hebben weer voldoende pasta en muesli in de

voorraad.

Van Grenå hebben we noodgedwongen 50 mijl moeten motoren. Er stond geen zuchtje wind. Dat gold ook voor het jacht dat we in de verte zagen. Er stond iemand met een vlag op te zwaaien. Ik heb de kustwacht opgeroepen op de marifoon (die stond uit, eigenlijk moet dat niet, maar dat onverstaanbare ge-oh de hele dag aan je kop) Die vertelden me dat het een jacht met motorstoring was. We hebben het op sleeptouw genomen en het de laatste 10 mijl naar de haven van Gilleleje meegesleept. In de havenkom zijn ze langs zij gekomen en hebben wij afgemeerd. Daarna hebben zij het schip op de hand naar voren getrokken en zijn zij afgemeerd. Op zoek naar een motormonteur voor morgenochtend. Al met al een procedure volgens het boekje. Maar wat wil je ook, geen wind, zonnetje en in je blote bast op dek. Als beloning mogen wij van de havenmeester op een prima privé plekje in de vissershaven liggen. En wéér liggen alle andere jachten vier dik.

Gilleleje is een druk vissersplaatsje met veel toeristen die aan de haven vis komen eten. Voor het eerst zien we weer de witte schoorstenen van de visrokerij, die we zo goed kennen van Bornholm, drie jaar geleden. Behalve al deze bedrijvigheid heeft het plaatsje niet erg veel bijzonders. Of begin ik nu blasé te worden?

Drukke in de haven van Gilleleje

Helsingør (23-7)

Soms duurt het lang voordat kwartjes vallen. Toen we in Helsingør aankwamen zagen we overall aankondigingen van het Shakespeare festival. Maar pas toen er Hamlet stond, realiseerde ik me dat dat stuk natuurlijk hier speelt. Ik voelde me een culturele iqnullus. Kronborg, het kasteel dat de stad domineert, staan model voor Elsinore, uit Hamlet. In de brochures wordt Helsingør ook wel aangeduid met Elsinore, de naam die de Engelsen voor de stad gebruiken.

Aan de andere kant van de Sont ligt, op 4 kilometer afstand, dus duidelijk zichtbaar de Zweedse stad Helsingborg. Omdat dit de kortste oversteek is van Denemarken naar Zweden (op de brug bij Malmö na) is het een komen en gaan van veerponten.

Helsingør zelf is een leuke stad met een levendig centrum vol winkeltjes en winkelende mensen. Het is snikheet. Te warm om dingen te gaan ondernemen.

Helsingør heeft een heel grote haven met 1.000 plaatsen. Maar het gekke is dat je dat niet door hebt als je er ligt. Hij is heel erg onoverzichtelijk en daardoor maakt hij een kleinschalige indruk.

We hebben op onze tweede dag hier een fietstocht gemaakt naar de meren in het binnenland bij Helsingør. Het landschap is typisch Deens, licht glooiend, gras en korenvelden, afgewisseld door bos en dorpjes met gele en rode, vaak vakwerkhuisen. Een niet al te druk bevolkt gebied, dat een aangename indruk maakt, wat natuurlijk door het prachtige weer versterkt wordt. Het is nu zonnig met een graad of 22, en weinig wind. Lekker fietsweer dus.

Ven (26-7)

Van Helsingør zijn we overgestoken naar het Zweedse eilandje Ven. In het kleine haventje Kyrkbacken liggen we aan het hekanker. Dat leverde nog even een probleem op. We hadden het hekanker weer te dichtbij gelegd, waardoor het niet hield. Ik heb het met hulp van Shippy verder de haven in opnieuw laten zinken. Nu met meer succes. Ieder land heeft nu eenmaal zijn eigen gewoonten en technieken die je moet leren. maar dat komt vanzelf.

De haven wordt gedomineerd door een wit kerkje op de heuvel. De naam Kyrkbacken schijnt dan ook "achter de kerk" te betekenen. Behalve enorme drommen toeristen op fietsen heeft het eiland weinig. Er is één minisupermarkt en een flappentap zul je er vergeefs zoeken. Voornamelijk heerst er een aangename landelijke sfeer. Het landschap bestaat uit graanvelden, groene weiden en een mooie steile kust. Je kunt er prima zwemmen vanaf de zandstranden. Dat hebben we de laatste tijd niet veel meegemaakt. Meestal was de kust rotsig. Zand en de mogelijkheid om te zwemmen zijn bij dit weer zeer gewenst.

's-Avonds hebben we geamuseerd en geboeid gekeken naar alle laat aankomende boten die toch nog een plaatsje probeerden te vinden in de te volle haven. Dat leverde een driedubbel liggende rij boten op. Dat wil zeggen: achter elkaar en met de punt naar de kant. Allemaal met hekankers en lijnen door elkaar. Om aan de wal te komen moest er over verschillende boten worden geklauterd. In Nederland zou dit ondenkbaar zijn geweest. Hier geen enkele irritatie, geen haantjesgedrag, geen territoriumdrift. Alleen vriendelijke gezichten en behulpzame burens. Zo kan het ook. En volgens Hanneke kan ik er erg veel van leren. Ik zal het proberen.

Driedubbel met de punt aan de kade

København (27-7)

Van Ven zijn we vroeg vertrokken. Zodra we buiten waren trok het helemaal dicht. Een mist met een zicht van minder dan 100 meter. We zijn doorgevaren op de apparatuur. De radar aan en de koers uitgezet op de kaartplotter. We zagen niets maar hoorden wel misthoorns van grote schepen. Toen we in de buurt van Kopenhagen kwamen hebben we de havendienst opgeroepen op de marifoon om te vragen of er uitgaande scheepvaart was op de grote doorgaande route. Dat was niet het geval. Ze reageerden een beetje raar, we werden niet waargenomen op hun radar en ze zeiden dat we de haven waar we heen wilden gaan niet aan konden lopen. We kregen wel als antwoord dat er niets aankwam, dus we zijn rustig doorgevaren. Toen we vlak bij de jachthaven waren trok de mist eindelijk op. We zaten in de geul, precies waar we moesten zijn, maar we hadden de betonning, 30 meter links en rechts van ons niet kunnen zien! Uit de jachthaven kwamen verschillende jachten. Dus was er plaats. We zijn aan een hekboei gaan liggen in de schitterende Langelinie Jachthaven. Vlak bij het centrum van Kopenhagen, met de kleine zeemeermin op 200 meter afstand. Een enerverende tocht van nog geen drie uur achter de rug, maar het was 10 uur in de morgen en dus tijd genoeg om de stad eens goed door te gaan wandelen.

Kopenhagen is een schitterende stad. Leuke winkelstraten, groen (hoewel wat verdord door de droogte van de afgelopen weken) mooie pleinen en soms wat megalomane gebouwen. Geheel tegen onze gewoonte in zijn we cultureel gaan doen. Kerken bezoeken, Statens Museum for Kunst bekijken, in de reisgids kijken waar er iets te zien was en zo. En dat bevalt prima. Vooral het beklimmen van de toren van de Vor Freisers Kirke was spectaculair. Vierhonderd treden omhoog en het laatste stuk buiten aan de toren. Hij eindigt net onder de spits in een laatste tree van 20 cm. breed, niet eens in een balkonnetje of zo. Vreemd. De beklimming van een andere kerktoren, de Rundetårn, is ook erg leuk. Je loopt daar binnen over een steil weggetje van kinderhoofdjes in een ronde toren. Na zeven en een halve omwenteling en een laatste trap sta je boven en kun je

rondlopen op de omgang van het observatorium. Er worden wielervedstrijden gehouden. Wie het snelst naar boven en beneden gaat zonder te vallen is winnaar. Het oude hippybolwerk Christiania is een troep. Een would-be verzameling alternatievelingen die de jeugd van hun ouders proberen na te bootsen met prutssieraden in kraampjes samen met een enkele bejaarde jongere. Voor het eerst in Scandinavië roken we ook weer wiet. Bij mij kwam de gedachte op: "Zo was het toch niet, stoned op een vuilnisbelt een beetje op een ontstemde gitaar zitten pielen? Het had toch iets te maken met idealen en de wereld en zo?" Maar misschien idealiseer ik het verleden.....

Drukke bij Nyhavn midden in het centrum van Kopenhagen

Ik was niet de enige die haar wilde fotograferen

Weer in Zweden (29-7)

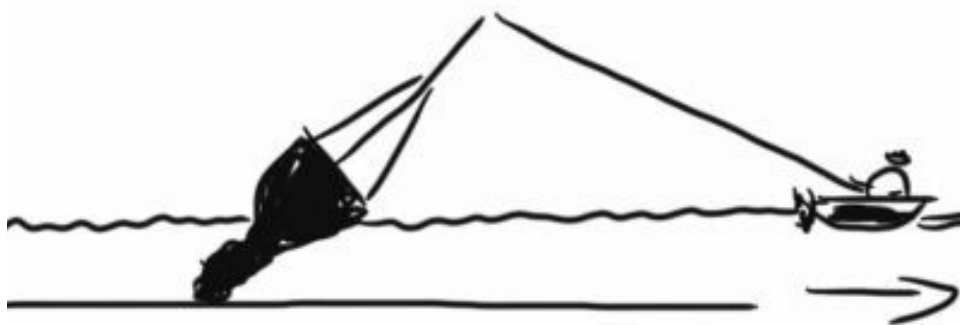
Het vertrek uit Gothenburg was nogal spectaculair. In een van de andere jachthavens zochten we een pomp om de dieseltank en de jerrycans te vullen en daarbij liepen we zodanig vast op een ondiep zandstuk dat we niet meer los kwamen, zelfs niet met de motor vol er op. We hebben Shippy opgeblazen en ik ben met de spival er in gaan zitten. (Voor niet zeilers: een spival is het touw naar de top van de mast dat wordt gebruikt om de spinaker of gennaker, speciale zeilen voor winden van achteren of opzij, te hijsen.) Met behulp van de buitenboord motor van Shippy heb ik de boot scheef getrokken. (Voor verklarende tekening: zie beneden) Toen opnieuw de motor vol in z'n vooruit. Dat werkte. We kwamen meteen los. Toch even beter op de tonnen letten volgende keer.

Volledig op het zeil, voor het eerst sinds tijden, zijn we door het Falsterbo kanaal om de zuidpunt van Zweden gevaren. In het begin hadden we de wind tegen waardoor we moesten laveren, maar hij draaide voor ons steeds gunstiger. Eindelijk weer eens een dag echt lekker zeilen. De brug in het kanaal ging niet open op de geplande tijd omdat er een ambulance overheen moest, daar wachtten ze op. Precies op het moment dat wij aankwamen was de ambulance gepasseerd en ging hij open. Anders hadden we dik anderhalf uur moeten wachten, nu konden we meteen door. Over mazzel gesproken.

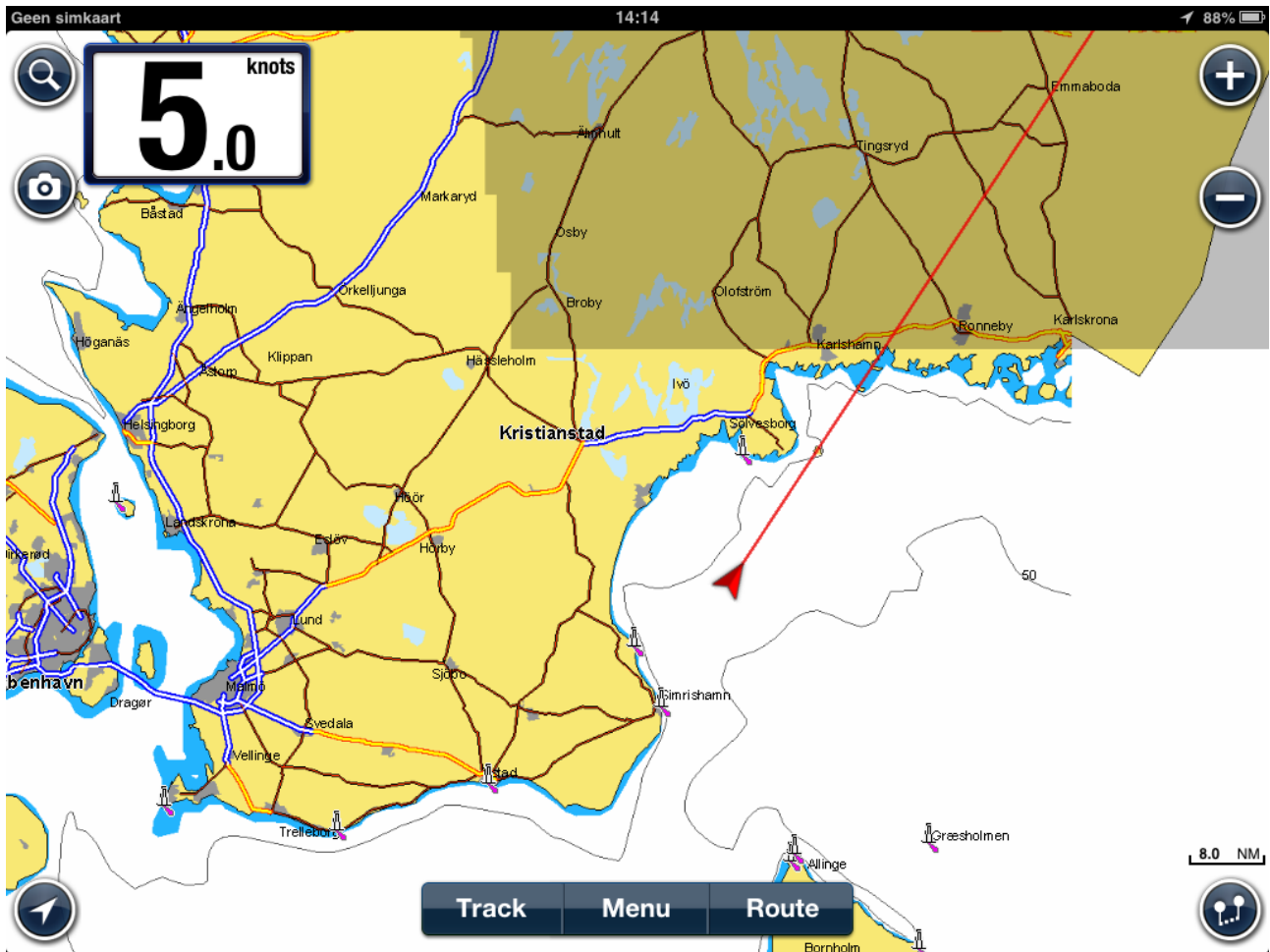
We zijn beland in een klein haventje, Gislövs Läge, waar een kneuterige verenigings sfeer hangt. Drie zestigers zingen zeemansliederen bij het clubgebouw met gitaar, bas en trekzak. Dat schijnen ze iedere zondagavond te doen. De mensen zitten er bij, vrolijk meezingend, daarbij al dan niet etend van hun BBQ. Geweldig dit soort zomeravonden, wat een vakantiegevoel!

Vandaar naar Ystad, de stad van Wallander. Drie jaar geleden zijn we hier ook geweest. Toen werd er op het plein gezamenlijk naar de laatste aflevering van Wallander gekeken. Nu natuurlijk niet. Ze hebben wel de hele haven veranderd. Op de eerste plek die ons bekend voor zou moeten komen is alles anders. Het is niet eerlijk.

zo trek je hem los

En dan de motor van de zeilboot er ook op

Screenprint van het plotterbeeld onderweg naar Hanö, het kleine eilandje als eerste in de rode lijn

Naar Hanö met wespen (31-7)

In Ystad hebben we gearzeld of we wel weg zouden gaan. Het regende en er stond bijna geen wind. Dus rustig ontbijten en het even aankijken. En rustig naar de wasgelegenheid. Daar trof ik een vermakelijke scène aan. Het was er druk, alle wasbakken waren bezet en ook de open douches, stijl sporthal, waren allemaal in gebruik. Tussen twee geheel blote mannen van een jaar of 65 met dikke buiken kwam een schoonmaakster de vloer dweilen. Zij helemaal in de werkbreek met stukken op de knieën. De mannen moesten een stapje opzij doen voor haar vloerwisser. Ondertussen keuvelde men in voor mij onverstaanbaar Zweeds. Zonder gene of opgefokt gedoe. Geweldig volk die Zweden.

Er kwam een windje en dus zijn we vertrokken. Dat leverde een prachtige dag zeilen op. De regen verdween en het zonnetje brak door.

De eerste aanloophaven na Ystad was Simrishamn, weer een aardig vissersplaatsje met de bekende gele en rode Zweedse vakwerkhuisen. En een wandel-winkelstraat in het centrum natuurlijk. Ik heb er nieuwe Birkenstocks kunnen kopen. De oude waren helemaal versleten.

Al een aantal dagen hebben we last van wespen op de boot. Het lijkt er op alsof we een drijvende verloskamer zijn. Als we wegvaren zie je er niet één en zodra de zon een tijdje heeft geschinen hebben we er tientallen. Meestal kleintjes. Een kwartier nadat we in en haven zijn gaan liggen zijn ze allemaal aan land gegaan. We kunnen niet vinden waar ze vandaan komen. Gelukkig zijn we nog niet gestoken, maar het is wachten op het moment dat dat gebeurt. Vandaag waren het er nog meer dan gisteren. Onderweg waren we ze zo

zat dat we op moordtocht zijn gegaan. We schatten dat we er allebei meer dan honderd hebben omgebracht. De kuip was een vieze troep van alle lijken. Na aanleggen hebben we eerst een groot aantal emmers water er doorheen gegoooid en de hele zaak goed uitgebezemd.

De luchten boven de Oostzee zijn op dit moment indrukwekkend. Het is zeer helder met zicht van tientallen kilometers. Zo nu en dan zie je buien vallen uit de donkere wolken boven de horizon. Gelukkig missen ze ons meestal. Ook de wind is zeer wisselend. Het ene moment staat er een 5, even later is het vrijwel windstil. Dat betekent dat zeilen en motoren elkaar afwisselen. We hebben zelfs de gennaker gestreken omdat er te weinig wind stond. En die is toch gemaakt voor licht weer.

Via de Hanö Bucht zijn we beland op het eilandje Hanö. Een klein eilandje zonder auto's met een heel lief haventje. Precies toen we aankwamen trok de wind ineens aan. En dat op een dag dat er te weinig wind stond om te zeilen.

Morgen blijven we hier. Als je op een klein eiland bent moet je dat rond lopen en daar is het nu te laat voor.

Zere vinger en valse noten (2-8)

Zoals ik al eerder schreef: nooit zeggen wat je van plan bent, dan doe je het niet. Ook nu weer. We zijn de volgende dag vertrokken omdat het mooi zeilweer was en de verwachting voor de dag erna (vrijdag) minder wind werd verwacht en bovendien nog uit alle richtingen ook. Dus hebben we gekozen voor het zeilen.

We zijn naar het eilandje Utklippan gezeild. Dat bestaat uit drie rotsen met een vuurtoren er op. Verder is er niets, alleen een turfmoalm toilet en meeuwen (en bedelende eidereenden, maar die negeren we). We liggen op het kleinste stukje. Je kunt 100 meter lopen en ook nog 75 meter de andere kant uit en dat was het. Om bij de andere rotsen te komen zijn er roeibootjes beschikbaar. Maar die liggen steeds aan de andere kant als iemand ze gebruikt heeft.

Bij het aanlopen kwam ik vervelend met mijn vingers tussen de lier en een van de lijnen te zitten. Dat leverde diepe schaaf-brandwonden op aan drie vingers. Het is behoorlijk beschadigd, maar gelukkig geen blijvend letsel. Wel lastig om mijn linker hand bijna niet te kunnen gebruiken. Van een Nederlandse tandarts (!) die hier ook ligt heb ik brandzalf en steriele verbandjes gekregen. Dus nu maar rustig laten genezen.

We zijn verder de Kalmarsund tussen het eiland Öland en het Zweedse vasteland ingevaren. Weer een dag zonder wind. Het stadje Kristianopel (wat klinkt dat exotisch ver weg!) is klein en groen. Het heeft een kleine havenkom die niet helemaal vol ligt. Het lijkt er bijna op dat het Zweedse seizoen al aan het aflopen is. Dat had men ons ook verteld, na de eerste week van augustus loopt het op zijn eind.

Vanmiddag zijn we naar Jämjö gefietst, 18 km. verderop om zalf en gaas voor mijn handen te halen. Er is hier geen apotheek, dus dan maar zo. Trouwens een mooie smoes om weer eens lekker een flink eind te fietsen.

Hier in de haven speelt een bejaardenorkestje. Gemiddelde leeftijd 75 en vol bibberende valse noten op het koper geblazen. Geweldig! Met strohoedjes op, zittend voor een auto uit 1928. Niet om aan te horen maar zeer vertederend om te zien.

We komen hier ook vrij veel Nederlanders tegen. Steevast is dan de vraag of wij op de terugweg zijn. We antwoorden dat dat niet zo is, we weten helemaal niet wanneer we terug gaan.....

Het bejaardenorkest

Muziek in Kalmar (4-8)

In Kalmar zijn we een dag blijven liggen. Kalmar, een van de Hanzesteden, is een flinke stad met een fort en een oud, ommuurd centrum. Zaterdagavond vond er de wielerronde plaats. Dat leverde veel jolijt en rotherrie op, maar het geeft een speciale sfeer. Vroeger op de fiets in Frankrijk kwamen we steevast een of twee keer een dorpsfeest tegen. Nu dus een wielerronde. We zijn benieuwd.

Even een live verslag: Nou, dat duurde ook niet lang. Na veel getest en gedoe reden ze weg om 6 uur en kwart over 7 waren ze klaar. Nog even een enthousiaste prijsuitreiking en dan stilte. We zijn niet gaan kijken maar hebben het van een afstandje aangehoord. En toen begon de Duitser naast ons gitaar te spelen. Vroeger bestond er een gitaarcursus van Ilya Kroon in zeer veel delen. Hij was in de Duitse versie best wel tot deel drie gekomen. (C - G7 - D) Zangles is er bij ingeschoten. Er is een bard aan de overkant van de haven er versterkt Sound of Silence en Country Roads (Take me Home) doorheen aan het zingen. Kortom, het is gezellig hier.

Zondag hebben we de stad verkend. Over de muur het oude centrum rondgewandeld en ons verbaasd over de protserigheid van de domkerk. Het is een barok wangedrocht. Geheel geel-oranje met groene uitgeslagen daken en gouden denneappels op de vele torentjes. Hij schijnt beroemd te zijn. Ik ben waarschijnlijk een cultuurbarbaar. Het fort van Kalmar domineert de Kalmarsund, de zeestraat tussen Öland en het Zweedse vasteland. Het is indrukwekkend en goed geconserveerd. Maar daar staat het dan ook voor op de Wereld Erfgoed lijst.

Verder is de stad aangenaam, het park lekker koel en ademt de omgeving van het fort de sfeer van een mondaine badplaats uit het begin van de vorige eeuw. Ook als door de

lommerrijke terrassen van het grote hotel, waar een duo, bas en gitaar, easy-listening speelt. En zij hadden wel de cursus van Ilja afgemaakt (en waarschijnlijk het conservatorium daarna)

De domkerk van Kalmar

Dying to see you (5-8)

In de kerk in Borgholm, de grootste stad van Öland hangt een hele grote poster boven de ingang naar de kerkzaal. Er wordt een gestileerde figuur aan het kruis op weergegeven met de tekst: "dying to see you / jesus" Ik loop er al de hele middag over na te denken. Zou dit nu de toon zijn om weggelopen gelovigen weer in de kerk te krijgen? Zou je hier zieltjes mee winnen? Dat laatste denk ik niet. Het eerste trouwens ook niet, hij hing IN de kerk en was niet van buiten zichtbaar. Wie verzint zo'n tekst? Het houdt me, zoals gezegd, al de hele middag bezig.

Van Kalmar zijn we, er stond weer eens geen wind, rustig op de motor naar Borgholm gevaren. Onder de enorme hoge brug door die Öland met de Zweedse vasteland verbindt. Links en rechts van ons de groene kust van het eiland en het vasteland. Het is loom weer. Vanaf vanmorgen 9 uur, toen we vertrokken, heb ik in alleen een korte broek in de kuip gezeten.

Nu dus in Borgholm. Een toeristisch stadje met een grote autovrije winkelstraat vol kledingwinkeltes en met een grote kasteelruïne die de heuvel boven de stad domineert. De heuvels van het eiland zijn groen en lieflijk. Bornholm heeft weer een kallbad. Dat is

een pierachtig bouwsel dat een stuk de zee in steekt. Kallbaden zijn veelal in de 19e eeuw gebouwd als badhuizen in zee. Degene die we zijn tegengekomen hebben een Jugendstil sfeer. Deze was gesloten, maar die in Lysekil, een paar weken geleden, ben ik even binnengelopen. Hij leek op een sauna, je werd er verondersteld geheel ontkleed rond te lopen, en er was een afdeling voor mannen en vrouwen apart. Voor zover ik kon zien was deze in Borgholm in onbruik geraakt. Er stond wel een lange beschrijving bij van het grote aantal keren dat hij was herbouwd na stormen. Ze hebben toch boeiende gewoonten en gebruiken, de Zweden.

De hele avond hebben we in de verte het deels verwaaide gezang gehoord van een Elvis imitator. Alle songs zijn langs gekomen. Hij had een prachtige snik in zijn stem. We zijn maar niet gaan kijken of hij ook zo'n mooi pak aan had.

Byxelkrok (8-8)

Ook in Byxelkrok, de noordelijkste plaats van Öland wordt er 's-avonds live muziek gemaakt. Weer een jongen met een gitaar die de bekende liedjes (the Boxer, Sound of Silence) ten gehore brengt bij de bar annex restaurant aan het strand. Leuk dat je hier zoveel live muziek hoort. In Nederland kom je dat helaas veel minder tegen. Nu vind ik de kwaliteit over het algemeen erg tegenvallen, maar het pogen blijft schoon.

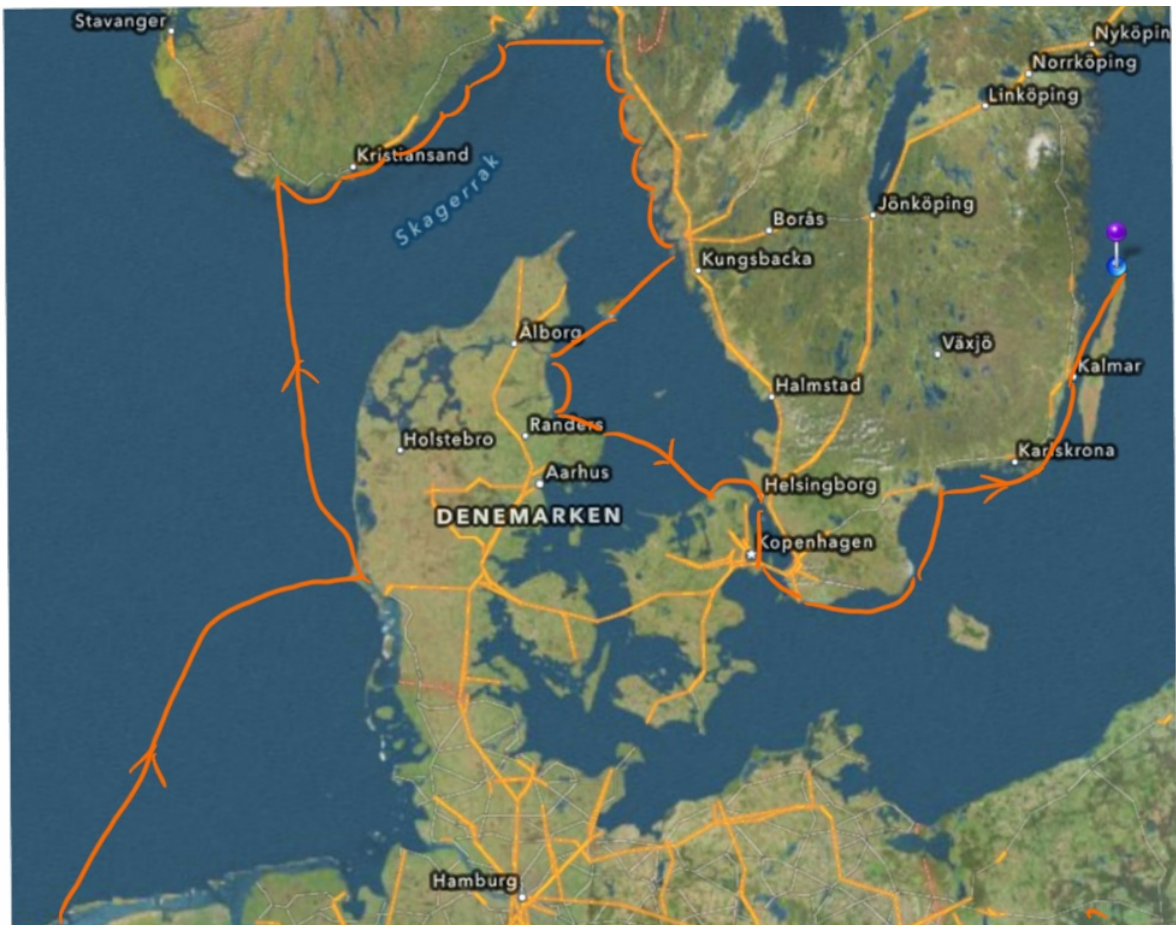
Byxelkrok is een toeristenplaats. Het heeft een haventje, een aantal restaurants en een camping, maar het permanente inwoneraantal in 2012 was 170. Geen wereldstad dus. We zijn de noordpunt van het eiland rondgefietst. Het is grotendeels beschermd natuurgebied. De belangrijkste attractie is Långe Erik, de vuurtoren op het noordelijkste stukje. Je kon hem beklimmen, wat wij niet hebben gedaan, we vonden het te druk. Byxelkrok is de drukste haven van het eiland volgens onze gids. Maar er is op dit moment voldoende plek. De tweede avond is het rustiger dan de eerste, toen we aankwamen. Het lijkt er inderdaad op dat de Zweedse vakantie bijna is afgelopen.

Hier in de haven hangt dezelfde onaangename lucht als in Kristianopel. We dachten toen dat er een riool bij de haven in zee uitkwam. Ook bij het fietsen roken we dezelfde lucht onderweg bij een stilstaand water. Waarschijnlijk is het toch geen open riool, maar iets van rottend zeewier of zo. Ik kon me niet gezuiverd afvalwater van de zeer milieubewuste Zweden ook al niet voorstellen.

Met de wind blijft het wisselen. De tocht van Borgholm was geweldig. Een prachtige wind schuin achter, waardoor we raceten hierheen. De tweede dag stond er helemaal geen wind. Vandaar dat we maar zijn gaan fietsen. Voor de komende dagen veranderen de weersverwachtingen ongeveer met het uur. We zien wel wanneer we verder gaan richting Gotland. We begrijpen dat Visby, de hoofdstad van Gotland erg mooi moet zijn. Op de e-reader hebben we een boek dat speelt op Gotland. Het verhaal is heel erg slecht, maar de beschrijvingen van het eiland vergoeden veel. We hebben het dus allebei uitgelezen. Maar meer van deze schrijver, nou nee!

Achterkant van een winkeltje in de haven van Byxelkrok

Onze tocht tot nu toe

Toen de kruitdamp was opgetrokken zagen we het vijandelijke galjoen naderen

Over zeezeilen en middeleeuwse taferelen (11-8)

Het lastigste bij zeezeilen blijft voor mij het varen bij ruime wind. Wanneer de wind bijna achter staat kost het moeite om een koers te vinden waarop je lekker loopt en de zeilen mooi blijven bollen. Nu moet je er natuurlijk sowieso naar streven om je zeilen goed vol te houden, maar als er een flinke golfslag staat, schommelt de boot erg en daardoor is het lastig de zeilen niet te laten klapperen. Bij het op- en afgaan van golven vliegt de punt van de boot alle kanten op. Vroeger dacht ik altijd dat zeilen inhield dat de wind de boot voortduwde. Dat kan, maar dan alleen bij wind (bijna) achter. Heb je de wind meer van voren, bij scherper varen dus, dan gaan de zeilen werken als de vleugels van een vliegtuig. Aan de voorkant ontstaat een onderdruk waardoor de boot aan de zeilen wordt voortgetrokken. Bij zo'n koers zal het zeil nooit gaan klapperen, als je hem goed aantrekt natuurlijk. Is de koers "ruimer" dan moet het zeil meer bollen en is de kans op klapperen van het zeil groter. De genua, het voorzeil, kun je in dat geval vast zetten met de spiboom, een soort extra giek die schuin naar voren steekt. Dat zorgt er voor dat de genua mooi wind blijft vangen en de wind de boot kan duwen. Bij een heel los grootzeil loop je het risico dat het zeil aan de verkeerde kant wind vangt en over de boot naar de andere kant slaat, een klapgijp dus. Dat kun je opvangen door de giek gedwongen naar de zijkant te laten staan met een lijn, de bulletalie. Bij golven op zee en een ruime wind varen wij vaak met een bulletalie. Het heeft bovendien als voordeel dat je, als je wilt gijpen, dus de giek naar de andere kant wilt zetten, met de bulletalie de giek kunt tegenhouden. Dat maakt het gijpen langzamer, meer gecontroleerd. Alleen moet je dan wel je vingers tussen de bulletalie en de lier uithalen, anders krijg je vervelende verwondingen aan je vingers, zoals ik heb ervaren. (De genezing verloopt voorspoedig, dank u)

Genoeg zeiltheorie.

Uit Byxelkrok zijn we vertrokken naar Visby op Gotland. Met de wind bijna achter dus. Onderweg zagen we in de verte een grote driemaster, een replica van een 17e eeuwse zeilschip. Het meerde 20 minuten na ons aan, in de haven, vlak bij de plaats waar we liggen. Voordat het afmeerde loste het enige kanonschoten. De haven stond blauw van de kruitdamp. In Visby blijkt de jaarlijkse feestweek aan de gang. Iedere inboorling is in middeleeuwse kledij gehuld en er vinden allerlei festiviteiten plaats. Er wordt vanmiddag een veldslag nagespeeld (vraag me niet tussen wie, zo goed is mijn Zweeds niet). De acteurs zitten nu al in oncomfortabele oude tenten in afwachting van het gebeuren. Er is een middeleeuwse markt met huden, smeden die kunstvoorwerpen maken, jongleurs, zangers, kledingkraampjes met middeleeuwse kleding, gekonfijte appels aan een stokje en nog veel meer. En iedere markthandelaar is passend gekleed. Je voelt je in de serie Game of Thrones, maar dan zonder geweld en zonder seks. Ook zonder dit alles is Visby een schitterende stad met veel oude straatjes geplaveid met kinderhoofdjes, vakwerkhuizen en een oude stadsmuur. Het is weer een van die steden die in het verleden speelbal is geweest van de vele conflicten die de Zweden en Denen en hier ook de Russen hebben uitgevochten.

We zien hier ineens jachten liggen uit Polen, Estland en Litouwen. Vreemd is dat natuurlijk niet, de oversteek naar Litouwen vanuit Gotland is minder dan 100 nM.

Kortom, we zijn blij dat we de oversteek naar Gotland hebben gemaakt. Het is de moeite van het bezoeken zeer waard.

De raukatuin

Afscheid van Gotland (13-8)

Nog even: als je de wind recht achter hebt, vaar je het best met de giek over stuurboord en de (uitgeboomde) genua over bakboord, of andersom. Dat heet "melkmeisje". Ik heb dat altijd een hele mooie term gevonden.

Het festival in Visby is afgelopen. Zondagochtend liep de haven leeg. Ook wij zijn verder naar het Noorden langs de kust gevaren. Melkmeisje. De haven van Visby viel tegen. Hij bleek behoorlijk aan de prijs en de voorzieningen zijn matig. Voor het eerst in Zweden waren de toiletten en de wasgelegenheden niet brandschoon. Bovendien moet je extra betalen voor douches en internet. Dat is in de meeste havens gewoon bij de prijs inbegrepen. Een puntje van ergernis, maar ach, de schoonheid van de stad en het verrassende van het festival vergoeden veel.

Lickershamn, 16 nM. noordelijker op Gotland is een heel stil vissersdorpje. Hier zijn de voorzieningen uitstekend (en is de haven bijna de helft goedkoper). In de buurt staat de grootste rauka van het eiland, de Jungfrun. Rauka's zijn grillig gevormde alleenstaande hoge rotsen van kalksteen die zijn blijven staan toen de grond er omheen verdween. Even verderop staat langs de weg een aantal rauka's. we hebben het de raukatuin gedoopt. Een bizarre speling van de natuur. Het hele noordelijke gedeelte van Gotland bestaat uit kalksteen. Dat levert krijtrotsen langs de kust op. Ze zijn niet zo wit als de white cliffs of Dover, of die van het Deense eiland Møn, maar mooi om langs te varen. Op sommige plaatsen kun je duidelijk zien hoe het eiland afbrokkelt. De steile rotskust wordt dan opeens onderbroken door een hopen kalksteen aan de vloedlijn. Je zou daar ook fossielen moeten kunnen vinden. Maar ons lukt zoiets nooit, we hebben het maar niet eens geprobeerd.

Vanuit Lickershamn hebben we langs de kust en in de bossen gedwaald. De natuur op Gotland is prachtig, groen en ongerept. Het eiland staat niet voor niets bekend als een van de favoriete bestemmingen voor de Zweden. En als je dan ook nog het grootste aantal zonuren van het land hebt....

Van Gotland wilden we oversteken naar Västervik, een plaats op het vasteland waar volgens onze vaarwijzer "onder andere een interessante tentoonstelling over de vroegere productie van lucifershoutjes in deze stad" is. Helaas hebben we dit pareltje aan ons voorbij moeten laten gaan omdat de wind te westelijk was en we Västervik niet konden bezeilen.

Het is leuk om te zien hoe je gedurende de dag je doel gaat bijstellen omdat de wind je een bepaalde kant op dwingt. Wij moesten steeds meer naar het Noorden omdat de wind te westelijk was. Uiteindelijk kwamen we in Fyrudden aan land, ongeveer 25 nM. noordelijker dan we gepland hadden. Dat is jammer, nu missen we een deel van de Zweedse scherenkust. Maar je kunt niet alles hebben.

Zo smal zijn de doorgangen tussen de eilanden

Schitterend tussen de scheren (15-8)

Alweer zijn de plannen veranderd. We wilden vanaf Fyrudden doorsteken naar het Göta kanaal om dan via Denemarken naar Nederland terug te varen. Er worden echter eisen gesteld aan de doorvaart van het kanaal. Je moet een plan maken hoe je het kanaal wilt varen en dat kunnen, of willen, wij niet. Dat zou betekenen dat je niet een dag langer op de meren kunt blijven als het er mooi is of het weer te slecht is. Dat beperkt teveel, dus gaan we nu langs de Zweedse oostkust naar het zuiden. Hoe we precies verder gaan weten we nog niet. Eerst maar eens naar de luciferstad Västervik.

Op weg daarheen zijn we door het mooiste scherengebied gevaren wat we tot nu toe zijn tegengekomen. In tegenstelling tot de Zweedse westkust en het Noorse scherengebied zijn de eilanden bebost. Hier is het ook stiller. De aan de andere kusten alomtegenwoordige vakantiehuisjes met bijbehorende steiger en wimpel aan de

vlaggenmast zijn hier schaars. Hier heerst de rust op en om het water. De doorgangen tussen de eilanden zijn vaak smal maar ruim diep genoeg en bovendien ligt overal een zeer goede betonning. Dat leverde dus geen enkel probleem op. De wind was zeer grillig. Door de tunnelwerking van de eilanden kwam hij nu eens van de zijkant, dan weer van voren. Tussen de rotsen viel hij soms helemaal weg. Dan liepen we met een slakkentempo van 1 à 2 knopen. Op andere momenten liepen we ruim 5. Een aantal keren hebben we even de motor bijgezet omdat er in een nauwe passage wind op de kop was en het water te smal was om te kunnen laveren. Maar dan weer snel de motor uit, je wilt de stilte van dit prachtige gebied niet vervuilen met motorgeluid. De hele dag hebben twee Duitsers met ons opgevaren. Zij dachten er gelukkig net zo over als wij. Ze voeren ook alleen op het zeil.

De privé sauna aan zee

Spookhavens en groene eilanden (17-8)

En weer hebben we een mooie dag tussen de scheren gevaren. Ditmaal helemaal op de motor omdat we op de kaart nogal wat "vuiltjes" tegenkwamen. Veel onderwaterrotsen en ondiepten bij een vrij smalle vaargeul, ogenschijnlijk over groot water want de passages tussen de eilanden zijn veel breder dan die van gisteren. We hadden de wind pal op de kop, dus dat betekent laveren en we waren, door schade en schande wijs geworden, bang buiten de betonde route te gaan. Achteraf hadden we best kunnen zeilen. Een Zweedse boot voer, al kruisend, een tijd met ons op. Hij op het zeil, wij op de motor. We hebben hem tot driemaal toe ruimte gegeven. Wij hadden dat dus ook best kunnen doen, maar halverwege ineens weer het zeil er op te zetten met zo'n klassezeiler rond je, het maakt je

bescheiden. Liever op de motor dan je geklungel tonen en je af vragen waarom hij het wel durft.

We kwamen aan in Klintemåla, een plaatsje aan het einde van een onduidelijke, maar betonde vaarweg naar de kust toe. Om ons heen allemaal bosrijke schiereilandjes, eilandjes, doorgangetjes, doodlopende baaitjes, boven water uitstekende rotsen kortom, scherengebied. In de haven is niets. De winkel is gesloten (alleen open op zaterdag en zondag) want het seizoen is nu echt afgelopen. We liggen hier met drie Duitse boten, waaronder de Wombat, waar we al drie dagen mee opvaren en één Zweed. Voor de rest alleen plaatselijke motorbootjes.

Hier vlak bij ligt aan de kust een soort huisje in de vorm van een ton. Hij drijft op een steigertje waaraan een trapje zit naar het water. Het blijkt een privé sauna te zijn. Zo vanuit het warme hok de zee in. En hij was nog niet eens afgesloten ook. We hebben verder het bordje "privat" maar gerespecteerd.

Het wordt steeds vreemder. Ook de haven van Oskarshamn, een flinke stad is verlaten, het sanitair afgesloten en het havenkantoor dicht. Zelfs bij het nummer dat je moet bellen om je aan te melden wordt niet opgenomen.

We zijn hier gekomen via een zeiltocht tegen de wind in. Dus gelaveerd van de kust naar Byxelkrok op Öland en toen weer terug naar het vasteland. Prachtig, maar je legt wel zeer veel mijlen af om een klein stukje verder te komen.

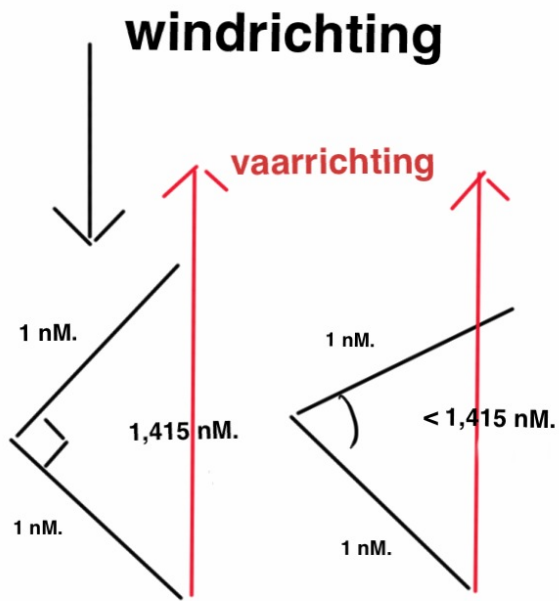
Zoals gezegd: Oskarshamn is uitgestorven. Dat geldt niet alleen voor de haven. Ook de stad is leeg. Op zaterdagmiddag om half vijf zie je niemand op straat en zijn alle winkels dicht. Dat levert een spookachtige sfeer op die we alleen kennen van Joegoslavische toeristenplaatsen tijdens onze fietsreis naar Azië. Vreemd, en dat bij een lekker temperatuurtje van een graad of twintig. Was het nou nog guur dan was het te begrijpen, nu voelt het zeer onheimisch aan.

Wiskunde en vluchten (18-8)

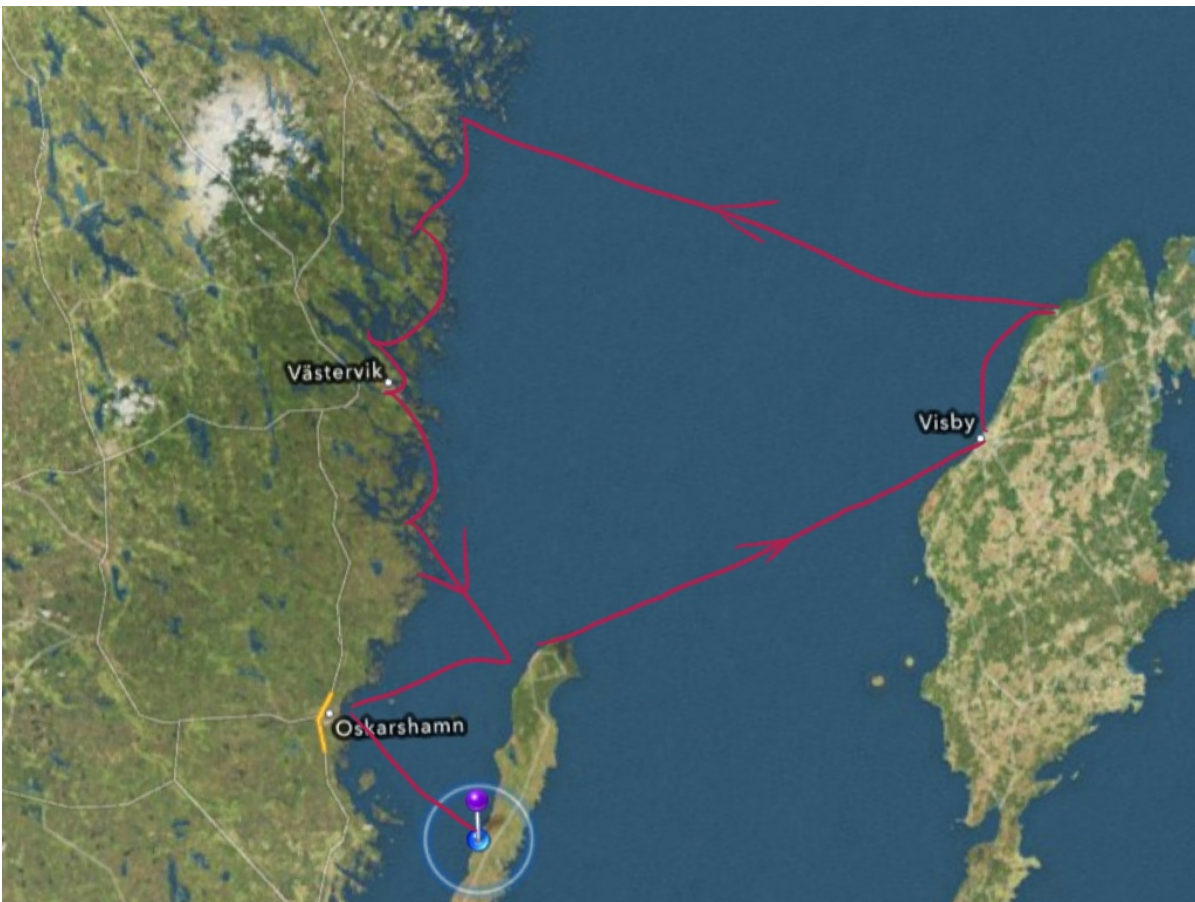
De wind blijft in de zuidhoek zitten. Dat betekent dat het moeilijk is om naar het zuiden te gaan. We laveren door de Kalmarsund. Van het vasteland naar Öland en weer terug. Je legt dan een groot aantal mijlen af om een klein beetje verder te komen. Hoewel, klein, ik probeer het te berekenen.

Als je laveert, of kruist, de andere term, kun je op z'n gunstigst een hoek maken van ongeveer 90 graden. Dat wil zeggen dat je maximaal volgens een gelijkbenige, rechthoekige driehoek vaart. Als je dan 1 nM. vaart en dan 1 nM. met een koers 90 graden er op, heb je volgens Pythagoras de wortel uit 2 nM. afgelegd (ik kan het wortelteken niet vinden op de iPad) dat is 1,415 nM. kan ik mij nog herinneren van de wiskundeles. Maar meestal haal je die 90 graden niet, dus leg je een kortere weg af. Dat betekent dat je minimaal 41% ($2 : 1,415 = 1,41$) meer aflegt door te kruisen, meestal veel meer. Dit geldt dan alleen als de wind recht op de kop staat, staat hij schuin tegen dan wordt het verhaal anders. Zo, dat was weer de les van vandaag. Ik heb hem op zee kunnen voorbereiden terwijl Hanneke aan het varen was en dan heb ik niets te doen.

Net nadat ik dit had geschreven zijn we de haven van Sandvik op Öland in gevlucht. De wind was stevig en recht tegen, maar hij trok aan tot 30 kts (windkracht 7). In de verte kwam ook nog een pikzwarte lucht op ons af, dus we hebben het zekere voor het onzekere genomen. Uiteindelijk viel het allemaal erg mee, de wind is iets gaan liggen en geregend heeft het ook nauwelijks, maar toch. Door schade en schande zijn we intussen wijs geworden. En veel haast hebben we nog steeds niet. We gaan Sandvik bekijken, het heeft de grootste, klassieke windmolen van Öland. Naast de grootste moderne, maar dat telt niet mee.

Verklarende tekening

Onze tocht van de laatste anderhalve week. Van Öland naar Gotland en via het vaste land terug naar Öland

Schuurpapierwater (19-8)

Water blijft fascineren. Vandaag bijvoorbeeld was het water erg stroef. De boot liep van geen kanten. Als je mij dat een tijd geleden had verteld had ik je voor gek verklaard, maar ervaring vertelt me dat het inderdaad zo is: soms heb je "schuurpapierwater". Bij een zelfde wind, met dezelfde stand van de zeilen en eenzelfde koers loop je de ene dag harder dan de andere. Je voelt dat meteen aan de manier waarop hij door het water glijdt, of niet dus. Waarschijnlijk zijn het de golven. Bij een hele korte golfslag, zo kort dat hij in het water nauwelijks opvalt, remt de boot. Dat gebeurt vooral als je de golven schuin tegen hebt. Ga je overstag en komen de golven onder een andere hoek tegen de boot aan dan versnelt de boot enorm, ook al is je zeilhoek hetzelfde. Maar het opvallendste is dat je het meteen voelt. Hij loopt weer! Bij iets meer golven is dit effect weg. Boeiend.

De tocht was niet zo erg boeiend. We zijn weer in Kalmar. Boodschappen en de was doen en kijken of de wind gunstig is om de komende dagen over te steken naar Bornholm, het Deense eiland midden in de Oostzee.

Utklippan met vuurtoren en de sanitaire voorzieningen (op de voorgrond)

Bramen en een evaluatie (22-8)

Aan het eilandje Utklippan, onze laatste stop in Zweden hebben we nu positieve herinneringen. Toen we er drie weken geleden waren werd het verblijf gedomineerd door een paar zeer pijnlijke vingers. Die zijn nu bijna genezen. De plek waar we toen lagen was zeer ongunstig omdat we aan het allerkleinste onderdeel van het in drie stukken verdeelde eilandje lagen. Nu liggen we aan de andere kant. Daar kun je bramen plukken voor de muesli van de komende twee dagen en over de rotsen klauteren. Het is een prachtig eilandje met een vuurtoren, een havenkom met betonnen wanden en rotsen met struiken. En verder helemaal niets, geen douches, geen waterkraan, geen elektriciteit, zelfs geen enkele boom. Alleen dus de bramen en een mooie zonsondergang.

Het vertrek uit Zweden vraagt, net als bij Noorwegen om een evaluatie.

We vinden Zweden een ontzettend fijn land. Prachtige natuur, mooie plekken om te varen en een uitstekende supermarktketen, de ICA. Hanneke is er helemaal gek op. We hebben 12 pakken muesli ingeslagen en 10 pakken espresso koffie. Beide zijn de lekkerste die we in Scandinavië zijn tegengekomen. Het weer in Zweden was prima. We weten natuurlijk niet of dat gewoonlijk ook zo is, maar behalve wat weinig wind zo nu en dan hebben we niets te klagen gehad. Altijd rond de 20 graden en veel zon. De mensen die we zijn tegen gekomen waren prettig en de communicatie was gemakkelijk. Nederlanders denken dat ze goed Engels spreken, Zweden doen het. Het is een beschaafd volkje, wat zich nog het meest uit in het allemansrecht. Je mag overal lopen, vissen, recreëren als je maar respect toont voor je omgeving en je medemens. Maar dat kan natuurlijk in zo'n dun bevolkt land. In het overvolle Nederland zou het ondenkbaar zijn. Toch is het volgens mij het ultieme teken van beschaving. Er blijft één grote frustratie. Op tekeningen, borden, kopjes, kapstukken, schorten, petten, T-shirts, sloffen, kalenders, als knuffel, overal zijn we ze tegen gekomen, de elanden. Maar we hebben er niet één gezien! Op de Wadden of in Zeeland kom je nog regelmatig zeehonden tegen. Dus logisch dat ze die als knuffel verkopen, maar die elanden.....

Traumatisch is het.

Een gestoorde Jan van Gent en in een haven met een deur (23-8)

Christiansø, het piepkleine Deense eilandje ten noorden van Bornholm blijft mijn favoriete plekje in de Oostzee. De twee kleine eilandjes Frederiksø en Christiansø worden gescheiden door een smal water met een draaibrug uit 1912. De ijzeren brug van een meter breed gaat bijna nooit open want je kunt van zowel vanuit het noorden als het zuiden de sund invaren. Het is een oud militair complex met geelrode kazernes en een oude toren. De kazernes worden tegenwoordig bewoond door gewone mensen, de gevangenis, waar de Deense vrijdenker dr. J.J.Dampe zijn levenslange gevangenisstraf moest uitzitten, staat leeg. Er zijn enkelbrekende keienstraatjes en op de wallen die het hele eiland omringen staan pittoreske gerenoveerde kanonnen. Water is schaars, het wordt met een speciale boot aangevoerd.

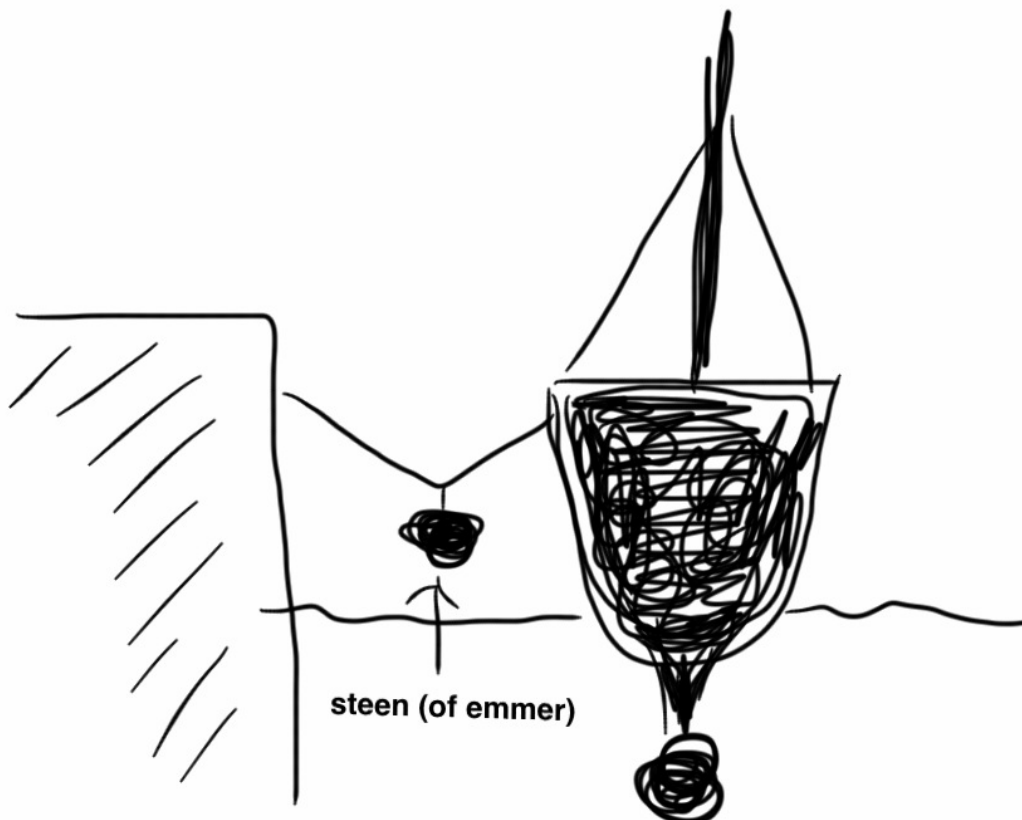
Het eiland bezit een gestoorde Jan van Gent. De vogel maakt een nepnest bij een elektriciteitspaal voor jachten en verdedigt dat tegen iedereen die in de buurt komt. Zo nu en dan begint hij te gillen en valt hij het elektriciteitssnoer aan. Nogal vreemd gedrag voor een vogel die met zijn soortgenoten in een kolonie zou moeten leven.

De Jan van Gent

Wij zijn helemaal verliefd op dit eiland. En nu zijn de bramen nog rijp ook. Vanaf het eiland zijn we naar Bornholm gesukkeld. Er stond bijna geen wind, maar we hadden geen zin de motor er op te zetten. Haast hebben we toch niet. Dus deden we drie uur over de tocht van nog geen negen mijl. Het mag bijna in het Book of Records. Gudhjem, aan de kust is een prachtig vissersdorp met een afsluitbare haven. Bij harde wind gaat de deur dicht. De omgeving is nogal toeristisch, temeer daar de boot naar Christiansø hiervandaan vertrekt. Maar zoals altijd: 's-avonds daalt de rust over de haven en hoor je alleen nog de meeuwen krijsen. Van hier uit hebben we gewandeld. De laatste tijd hadden steeds iedere dag gevaren. Dan moet je ook op een andere manier van het landschap gaan genieten. Lopend dus. Langs de kust loopt een mooi kustpad, we zijn naar het noorden gelopen en met de bus terug. We hebben een nieuwigheidje bij het vastleggen van de boot, het "landvastgewicht". We hebben het afgekeken van een bejaarde Duitser, een schitterende man die we eerst op Utklippan en later weer op Christiansø zijn tegengekomen. Een oude zeerot met zeemanspet, een grijze baard en een pijp, een soort kapitein Iglo dus, maar met een moderne grote zwarte bril met meekleurende glazen. Een echte regelneef die zich in de

haven met iedereen bemoeit en met iedereen een praatje maakt. Onze stootwillen hingen volgens hem niet goed. 90% van de zeilers gebruikt de knoop waarmee ze vast zitten, maar volgens Iglo was dat niet juist. Hij speelde ook accordeon bij een stel zingende Polen op Utklippan. Hij kende twee liederen, met fouten. Deze schitterende man had twee grote stenen gezocht die hij gepolijst had en waar hij een gat in had geboord. Daar zat een touwtje doorheen. Halverwege de landvast (het touw waarmee je de boot vastlegt, voor de niet-zeilers) hing hij de steen op. Wanneer de boot ging rijden op de golven in de haven hield het gewicht de lijn onder spanning en voorkwam hij dat de landvast met een schok strak kwam te staan. Een beetje als het ankergewicht, dat we gebruiken bij hekankeren. Ik heb het in de haven van Gudhjem, waar we nogal lagen te schommelen, meteen uitprobeerde. Het werkt als een trein! Duitsers, die naast ons liggen hebben dit weer van ons afgekeken. Alleen gebruiken zij geen stenen, maar emmers met water. Een vreemd gezicht, twee emmers aan je trossen, maar het werkt. Na een tijdje bleek een van de emmers verdwenen te zijn, gezonken. Knopen leggen blijft moeilijk.

Het landvastgewicht

O sole mio (24-8)

Iedere morgen, wanneer de veerboot naar Christiansø op het punt van vertrekken staat komt er een koor bijeen op de pier. De begeleiding wordt verzorgd door een man met een viool. Wie de leden van het koor zijn is niet helemaal duidelijk. Het lijken toeristen. Sommigen in korte broek, aan aantal met een rugzak. Sommigen hebben een gebonden tekstboek bij zich, anderen zingen de tekst van een papiertje. En echt geschoolde

stemmen zijn het ook niet. Het klinkt vrolijk, maar wat ze zingen weet ik niet. Even heb ik nog gedacht aan een evangelisatiegroep, maar daarvoor werd er na afloop te hard geapplaudisseerd van de boot en van de kade.

Gisteren werd het concert besloten door een dame met een klassieke zangopleiding. Met een zuivere sopraan zong ze O Sole Mio. Luid gejuich was haar deel. Tot ieders verbazing klonk daarna vanaf een Duits jacht twintig meter verderop een baritonstem die, even geschoold, een mannelijke versie van hetzelfde lied ten gehore bracht. Het galmde over de haven. De Duitser had het verwijderen van zijn zeilhoes onderbroken om ons allemaal spontaan toe te zingen. Na het applaus ging hij door met zijn werk. Normaal houd ik niet van klassieke zangstemmen, maar hier maak ik toch een uitzondering. Geweldig.

Een vervallen kasteel en een Oost-Duitse stad (26-8)

Even was ik bang dat ze hem aan het herbouwen waren, maar het viel gelukkig mee. Hij blijft even vervallen als hij was, het Hammershus. Het was slechts onderhoud om te voorkomen dat de muur helemaal zou instorten.

We zijn van Gudhjem om de punt van Bornholm heen gevaren naar Hammershavnen op de noordwest punt van het eiland. De haven ligt prachtig aan de voet van de heuvel met de ruïne van het enorme kasteel. Omdat we vroeg aankwamen hadden we ruim de gelegenheid de punt ook nog een keer rond te wandelen. Drie jaar geleden hebben we hier ook gelegen en zijn we ook naar de andere kant van het eiland gelopen via de vuurtoren op de rotsen aan de noordkant. De natuur is schitterend hier. Ruige rotsen en bloeiende dopheide, met rijpe bramen natuurlijk.

De haven is gerenoveerd. Er is nieuw sanitair en de kades zijn van vlonders voorzien. Het is zo nieuw dat het onderkomen voor slecht weer nog niet eens helemaal klaar is. De vloer is provisorisch afgesmeerd en er staat alleen een parkeerplaats-picknicktafel.

Het lijkt bijna of deze kant van het eiland speciaal licht heeft. Tegen zonsondergang kleurt de hele heuvel rood. De bomen lijken herfstkleuren te krijgen. Dat is niet zo. De vorige keer dat we hier waren was het ook al opgevallen en toen was het begin augustus. Toen dachten we dat het door de buien kwam die net gevallen waren. Maar nu is het al weken droog. De zonsondergang over de Oostzee was weer prachtig, met extra kleureffecten.

's-Morgens zijn we vroeg vertrokken voor de overtocht naar de Duitse kust. In eerste instantie hadden we nog naar Rønne, de hoofdplaats van Bornholm willen gaan, maar de wind was gunstig en Rønne biedt niets. Het is een wat saaie stad, handig voor boodschappen maar verder niet het bezoeken waard. Dus zijn we overgestoken naar Sassnitz, de oude (Oost)Duitse badplaats.

Sassnitz is een hele vreemde stad met drie gezichten. Er zijn de oude statige gebouwen uit de tijd voor de tweede wereldoorlog. Veel krullen en tierelantijnen, wit, statig en opvallend. Dan zijn er de gebouwen en invloeden uit de DDR-tijd. De woonkazernes, de industriële saaie ouderwetsheid zonder enig design, de troosteloosheid. Tenslotte is er het nieuwe, het centrale plein, de grote supermarkt en de moderne voetgangersbrug die de bovenstad verbindt met de haven. We kwamen een kleine kruidenier tegen uit de tijd voor de Wende. Op de planken stonden blikken soep naast elkaar met een tussenruimte. De planken waren bijna leeg. Het deed me denken aan de winkels die we in 1985 in Joegoslavië zagen. Daar adverteerden ze toen in de boekhandel met "English Books". Er stond een plankje met Engels boeken, maar wel slechts één titel, alleen maar Great Expectations van Dickens. Bij dit winkeltje had ik niet het lef binnen te lopen en het te fotograferen. Maar een tijdsbeeld geeft het wel.

Het is hier vuiler dan in Scandinavië, meer troep op straat, meer peuken. En er roken ook veel meer mensen dan daar. In Zweden was een sigaret een zeer grote zeldzaamheid, hier niet. De keuzes die gemaakt worden zijn vreemd. Er is in de jachthaven een nieuwe steiger aangelegd voor zeiljachten van meer dan vijf meter breed en twintig meter lang. Die zijn wij op onze hele tocht niet tegen gekomen. Het water op de steigers is afgesloten, behalve op die voor de hele grote boten en daar ligt niemand. Je betaalt namelijk voor de grootte van de ligplaats, niet voor de grootte van de boot. Eigenaardig.

We hebben prachtig gewandeld over de krijtrotsen te noorden van Sassnitz. Enorme beukenbossen en indrukwekkende afgronden langs de zee. De afstanden terug stonden aangegeven naar de Wendeplatz in de stad. Ik vraag me af hoe die vroeger heette. Ik gok op Karl Marx Platz.

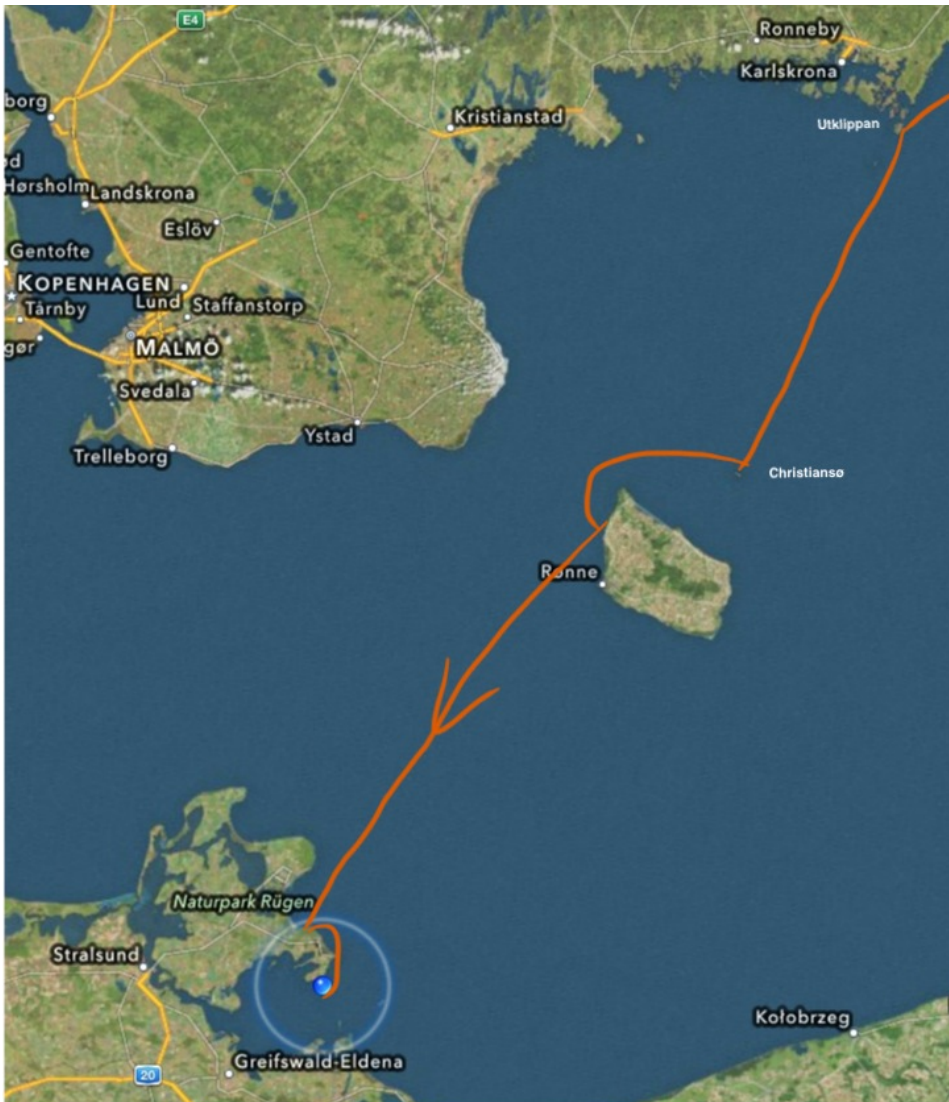

Hammershavnen

Concert at sea (28-8)

De Bodden heten ze, de wateren ten zuiden van Rügen. Het zijn zeearmen, of beter gezegd meerachtige zeeuitlopers die begrensd worden door heuvels. Het is een glooiend landschap, dat aan de noordkant voorzien is van een steile krijtkust met bossen en in het zuiden uitloopt in lieflijke groene weiden. Aan die zuidkust kun je mooi zeilen. Het enige nadeel is dat het water zo hier en daar behoorlijk ondiep kan zijn. Dat is dus goed uitkijken waar je vaart. Dit gebied, de deelstaat Mecklenburg-Vorpommern, was deel van de DDR. Ook in die tijd was het een geliefd zeilgebied, alleen werd volgens de verhalen direct geschoten zodra de boten buiten de kustlijn kwamen. Tegenwoordig is het een vakantiegebied. Ondanks het feit dat het al eind augustus is komen we nog steeds vrij veel bordjes "belegt" tegen op de pensions. De stranden liggen nog vol met mensen, maar daar is het weer, met zijn dik twintig graden en een zeetemperatuur, volgens ons metertje, van eveneens twintig graden natuurlijk ook debet aan.

We zijn beland in Thiessow, in een vissershaven waar we 's-avonds werden verrast door een dixieland-concert vanaf een Friese platbodern, de Vertrouwen uit, of all places, Düsseldorf. De mannen hadden blijkbaar de haven uitgekozen om te gaan repeteren.

Onze woon- en verblijfplaats en de weg er naar toe

Zitten op een hertengewei (29-8)

Jagdschloss Granitz is behangen met geweien. Ik heb er nog nooit zoveel bij elkaar gezien. En ze hebben er nog van alles van gemaakt ook. Lampen van gewei had ik wel eens gezien, maar stoelen... Het slot, speeltje van de vorsten van Rügen ligt midden in een van de oudste bossen van het eiland op de hoogste heuvel. De toren steekt overal bovenuit. Beklimmen ervan gaat via een wenteltrap aan de binnenmuur. De middellijn van de ronde toren is ca. 15 meter. De gietijzeren treden zitten aan de muur geplakt. Het is geen plaats voor mensen met hoogtevrees. In het midden is een open ruimte waar een gigantische adelaar in hangt met een vis in zijn klauwen. Beneden aan de trap zit een geüniformeerde man met een walkietalkie die aan zijn collega boven, ook in uniform, vraagt of hij de mensen naar boven kan laten gaan. Je mag de 154 treden namelijk alleen maar op als er geen tegenliggers zijn. Wat een baan! Op de 38 meter hoge toren heb je een prachtig uitzicht over het eiland. We konden onze laatste drie ligplaatsen allemaal zien, Sassnitz, Thiessow en Seedorf, waar we nu liggen. Ik ben helemaal verliefd op de

havenmeester van Seedorf. Zij heeft ons zo vriendelijk ontvangen als we zelden hebben meegemaakt. Alles is uitgelegd en besproken en als er nog vragen waren mochten we haar altijd storen.

We doen het de komende tijd rustig aan. Rügen is niet zo groot, maar voorlopig is de windverwachting westelijk en om uit het Boddengewässer te kunnen vertrekken zit hij dan verkeerd. Maar er valt hier voldoende te wandelen, te fietsen en te bekijken. Dat gaan we dan maar doen.

In de toren van Jagdschloss Granitz

Rügen en de Wende (30-8)

In de supermarkt zag ik een kop in Bild waarin werd gezegd dat het oosten van Duitsland 23 jaar na de Wende nog steeds achter loopt bij het westen. Dat geloof ik, je treft voortdurend resten aan van het verleden. Dat zie je aan de wegen die al jaren geleden provisorisch zijn gerepareerd en daarna zo gelaten. In het binnenland kom je veel betonplaten tegen als wegdek, iets wat ik me alleen kan herinneren uit mijn vroege jeugd. Er zijn dan twee rijen platen neergelegd op asbreedte waartussen gras groeit of soms alleen maar zand ligt. Tegenliggers kennen ze blijkbaar niet. Sommige huizen hebben de Oostblok-look die wij van foto's en films kennen. Er lijken ook nog steeds mensen aan het werk gehouden te worden, zoals die mannen in het jagdschloss. Of men probeert musea in stand te houden waar niemand in geïnteresseerd lijkt te zijn. Er zat een triest kijkende man in een hokje bij een langs de weg liggend visserschip van dertien in een dozijn. Rode, groene en kardinale betonning lag er naast, ook op het droge. Niemand kwam er naar kijken, behalve een man die van buiten het hek een foto maakte. Aan hem werd het grote geld dus ook niet verdiend. In de plaatsen aan de kust, die steevast met Ostseebad worden aangeduid, heeft men geprobeerd de sfeer van het interbellum te herstellen. Dat levert veel witte gebouwen op met balkons en statige hotels langs de boulevards. Dat is

aardig gelukt. Detonerend vind ik dan wel weer de goedkope souvenir shops waar ze ontzettend veel troep verkopen. Overall, ook in de dorpjes die niet direct aan de kust liggen, zie je plaatsen waar men geld probeert te verdienen. Soms worden kleine restaurantjes of koffietentjes die in de privé-tuin lijken te zijn gevestigd, al kilometers van tevoren aangekondigd. Het moet een bijverdienste zijn, er valt onmogelijk van te leven.

De gerestaureerde Seebrücke van Ostseebad Sellin

Putbus (1-9)

Wilhelm zu Putbus, vorst van Rügen, is na de brand in zijn paleis in 1865 naar het Jagdschloss Granitz verhuisd. Zijn paleis heeft hij in de jaren daarna laten herbouwen. Pas in de jaren vijftig van de vorige eeuw hebben ze het gesloopt. Het stond midden in een enorm park dat Wilhelm Malte I zu Putbus, Wilhelm's vader in 1810 had laten aanleggen. De stad Putbus floreerde in die tijd. Niet door handel of veeteelt, maar enkel en alleen door het feit dat de zu Putbussen er woonden. De stad bestaat alleen maar uit megalomane witte gebouwen. Centraal in de stad is een groot rond plein met een ongeveer 30 meter hoge obelisk in het midden en paden die er als spaken in een wiel naar toe lopen. In 1849 is de piramide die er bovenop stond bij een storm weggewaaid en vervangen door een stenen kroon. Het is het pronkstuk van Putbus. Winkels zul je er tevergeefs zoeken. We zijn twee keer de stad helemaal doorgelopen, maar een winkelstraatje hebben we niet gezien. Wel een grote supermarkt aan de rand. Gek genoeg is de stad in de DDR tijd goed geconserveerd, behalve de slotkerk, die is verwaarloosd. Dat de rest wel goed is onderhouden is te danken aan de politieke elite uit die tijd. Enige groothedswaanzin was hen blijkbaar ook niet vreemd.

Nu het september is geworden lijkt ook in hier het seizoen afgelopen. We betalen nu de laagseizoensprijs voor de haven en hij ligt ook lang niet vol meer. Wanneer de scholen in

Duitsland weer beginnen is me niet duidelijk. Op maandag 2 september maakten de twee scholen waar we langs zijn gelopen een verlaten indruk. Dat er om vier uur geen leerlingen meer zijn zou kunnen, maar er brandde geen enkele lamp. Personeel en schoonmakers waren er blijkbaar ook niet.

Monument in Stralsund

Stralsund (4-9)

In Stralsund zijn eerst de Britten en Amerikanen en toen de Russen langs geweest. Dat kun je nog steeds zien. Ze komen er nu langzaam overheen.

Via een ophaalbrug, de langzaamste die we ooit hebben gezien (hij deed er vijf minuten over om open te gaan) zijn we in de hoofdplaats van het Bodden gebied, Stralsund beland. Stralsund is weer een oude Hanzestad. In de oorlog is er bijna niets van over gelaten. In onze geschiedenisboekjes staat hoe schandalig de Duitsers steden konden platbombarderen, Rotterdam, Coventry, Londen, ze hebben zeer te lijden gehad. Over de Duitse steden wordt gezwegen. Geschiedenis wordt geschreven door de "winnaars" tenslotte. In Stralsund zie je rond de haven nog steeds dat er erg veel is verdwenen. Voor een deel is het weer volgebouwd met grauwe DDR bouwsels, maar er zijn ook nog steeds opvallende lege plekken. In het historisch centrum zijn een paar oude gebouwen blijven staan, de grote kerk, een klooster en het oude raadhuis. Het lijkt een beetje het Rotterdamse verhaal. Daarnaast kom je nu in de winkelstraten een aantal oud uitziende, maar zeer mooi gerestaureerde panden tegen. Vaak leunen ze aan tegen andere huizen die hetzelfde uiterlijk hebben maar niet zijn opgeknapt. Daar is de pastelkleurige verf van de gevels afgebladderd. Het is me niet helemaal duidelijk geworden of al deze panden de oorlog hebben overleefd of dat ze opnieuw zijn opgebouwd. Men doet zijn best het centrum van de stad helemaal te renoveren. Dat lukt aardig. Worden de panden niet in oude stijl opgebouwd, dan zetten ze er iets neer dat harmonieus naast de oude panden staat. Aan de zijstraten zijn ze nog niet toegekomen. Daar is de bestrating nog bedroevend. Mij blijft het een raadsel hoe het komt dat onder regimes waar het collectief belangrijk is, er zo weinig aandacht is voor voorzieningen die door iedereen gebruikt worden, terwijl het beter geregeld kan worden als het individualisme wordt gepredikt, maar dit terzijde.

Bij de kerk staat een monument met een (Russische?) soldaat en een dankbaar kijkende burger. Het is een van de weinige overblijfselen uit de IJzeren Gordijn periode. Voor dit monument ligt een grote vlakke steen. Daar heeft waarschijnlijk een verklarende tekst op gestaan op een bronzen plaat. De schroefgaten zitten nog in de steen, de plaat ontbreekt. Nergens op het monument is meer te zien waarom het is opgericht. Maar het staat er nog, dat is op zichzelf al heel opvallend.

De havenmeester van de militaire haven (5-9)

Waar vroeger de snelle boten van de grensbewaking lagen liggen wij nu. Barhöft, de westelijkste haven van het Bodden gebied is een grote bak met een betonnen kade en in het midden steigers voor jachten. De gebouwen van het leger zijn omgevormd tot hotel en de uitkijktoren (op alle bordjes steevast aangeduid met "Aussichtssturm") is voor een euro per persoon te beklimmen. In ons geval kostte het een halve, we hadden er maar één voor de automaat en dankzij mijn verminderde buik pasten we samen in het tourniquet. De toren werd vroeger gebruikt om te kijken of er geen mensen het land wilden ontvluchten. Sinds een paar jaar levert hij voor de genoemde euro een schitterend uitzicht over de Bodden en het eiland Hiddensee. Van boven is ook goed te zien waarom het beter is om in de smalle betonde vaargeul te blijven. De platen en de ondiepten met hun duizenden zwanen zijn duidelijk zichtbaar.

De haven en zijn omgeving zijn een verrassing. We hebben de haven aangelopen omdat de wind wat te weinig was voor de oversteek naar Warnemünde, er voor morgen wat meer wind wordt verwacht en het de tocht naar Warnemünde met een aantal mijlen verkort. En dan kom je in zo'n lieflijk gelegen haventje! Het bos rond de haven is woest en ongerept.

Voordat het tot nationaal park werd verklaard was het militair gebied. En dat verklaart weer waarom het zo ongerept is. Militairen verzieken meestal hun omgeving niet. Zeker niet als het de marine betreft die over zee zit te turen naar mogelijke ontsnappingen.

De havenmeester is een jongetje van net twintig die zich heel belangrijk voelt, maar bereid is je gunsten te verlenen. Zo wilde hij best wel diesel verkopen, hoewel de pomp eigenlijk pas open was om vier uur en wilde hij het feit dat we de boot met water hadden afgespoten door de vingers zien. Helaas had hij geen pet op en droegen zijn tatoeage, oorbel en zonnebril ook niet bij aan datgene wat hij probeerde uit te stralen: gezag. Mijn eerste gedachte, toen ik hem op de steiger zag fietsen was om hem te vertellen dat dat niet de bedoeling was. Bleek hij de havenmeester te zijn.

Zon in Warnemünde (6-9)

Hoewel het al september is, is het seizoen in Warnemünde nog helemaal niet afgelopen. De Hafrundfahrt zit voor meer dan de helft vol en de terrasjes zo hier en daar bijna helemaal. Twee mannen van middelbare leeftijd staan, geholpen door zeer veel elektronica, muziek te maken. Helaas kennen ze geen woord Engels en hebben ze alle teksten fonetisch uit hun hoofd geleerd. "Rock around the clock" klinkt dan ongeveer als "Rokken braune Bock". Iets verderop hoor je een man die "My Bonnie" (die van de oceaan) zingt op hele noten en de coupletten in het Duits heeft vertaald. De CD kon je bij hem kopen. Het is allemaal zeer gemakkelijk. De stad is levendig en langs de haven flaneert iedereen in het lekkere nazomerzonnetje. Zelfs het strand ligt vol.

We zijn met een stevige windkracht zes schuin achter langs de kust gezoefd. Zeezeilen is op die manier weer een fantastische bezigheid, we hadden het de laatste week weer te weinig gedaan. Bij de invaart ging ditmaal alles goed. We hebben niet zoals vorige keer een POP (pet overboord procedure) hoeven oefenen. Ik heb mijn pet (dezelfde) gewoon op gehouden.

De haven in Warnemünde is sinds we er drie jaar geleden waren gemoderniseerd. Het sanitair is vernieuwd en er zijn damwanden geslagen aan de zijde die grenst aan de rivier, waardoor het in de binnenhaven een stuk rustiger is geworden. De golven van de passerende grote Stenau-veerboten slaan nu niet meer onder de steigers door.

Het onvindbare havenkantoor hebben ze verstopt gelaten en de havenmeester is er alleen tussen 7 en 8 en van 8:30 tot 10. 's-Avonds kun je niet betalen. Ik kwam hem tegen en vroeg of *hij* nu de havenmeester was. Hij zei dat hij pas de volgende morgen havenmeester was, nu niet. Hij kon me wel vertellen dat het internet afgesloten was omdat een stel Zweden de zaak had gehackt. Dus kan ik vanavond dit stukje ook niet op Tumblr zetten.

Dan morgen maar.

Accuproblemen en havendagen (7-9)

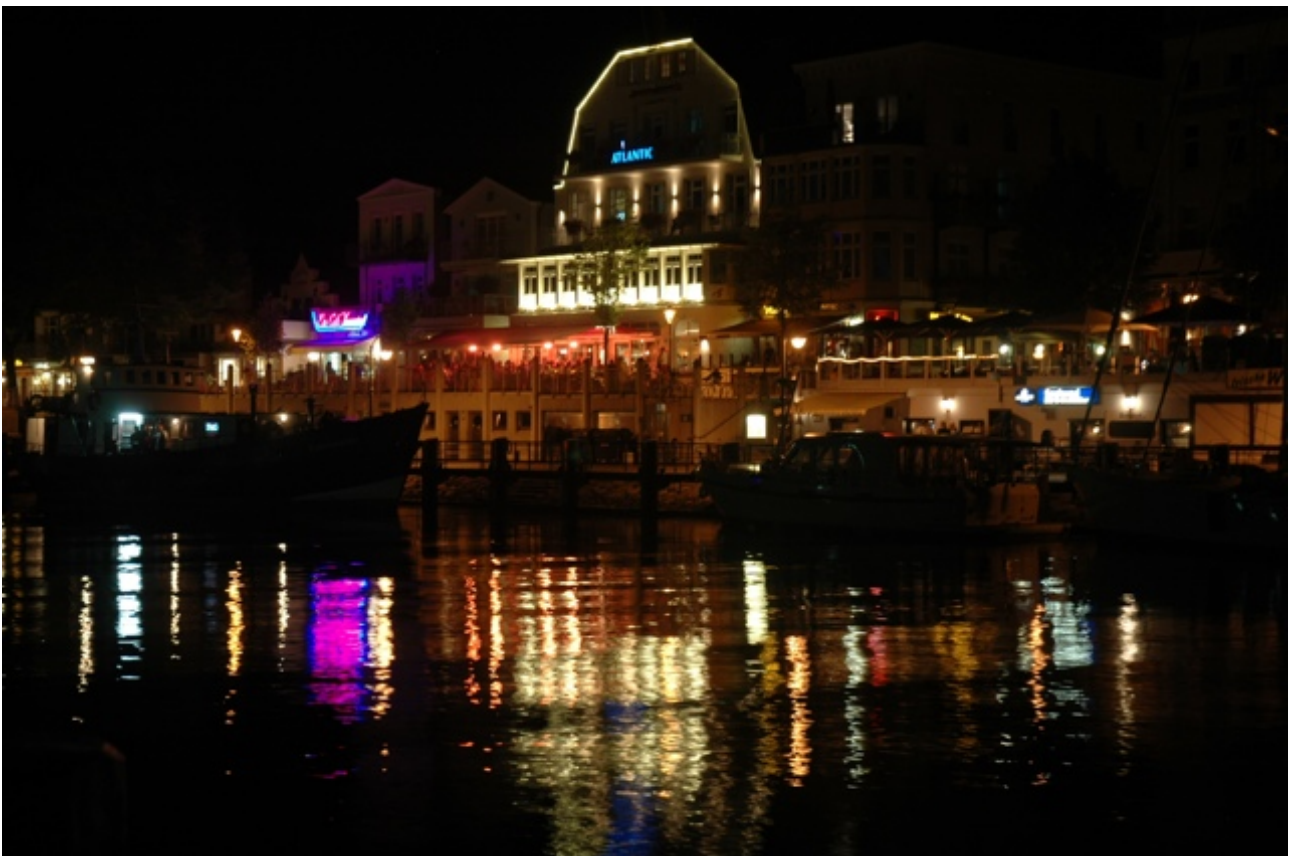
In het linkerwant, in de mast, hangt sinds vandaag een vlaggetje van de Seerettungsdienst. Ik ben ze zeer dankbaar.

In Barhöft had ik al het idee dat de serviceaccu een te lage spanning had. We lagen aan de walstroom en hij gaf nauwelijks 12 volt aan. Dat hoort 13 à 14 te zijn. Gisterenavond was hij gezakt naar 10 en deed de ijskast het niet meer. Dat alles ondanks de walstroom. De havenmeester kon vanmorgen niet anders doen dan ons naar de werkplaats annex winkel bij de haven verwijzen. Die waren natuurlijk dicht op zaterdag. Goede raad was duur, tot ik in een helder ogenblik naar de Arkona, het schip van de Seerettung ben

gestapt. Zij lagen er omdat ze vandaag open dag hebben. De machinist stond tien minuten later aan boord, maar kon het ook niet direct vinden. Hij zou een elektricien sturen. Die was er om twaalf uur. Een aardige man, afgekeurd vanwege zijn hart, met pacemaker en een vrouw die liever had dat hij niet de hele dag om haar heen hing, hij had nog in Noorwegen gewerkt en voor een Russisch schip. Kortom, een geweldige oh. Maar wel deskundig. Na enig zoeken bleek een draad bij de acculader te zijn losgetrild. Hij heeft hem vastgezet, alle contacten schoongemaakt, alles getest en het was gepiept. Hij wilde een tientje. Gelukkig had ik alleen twintig euro en kon hij niet wisselen. De mensen van de Arkona hebben me een wimpel verkocht en ik heb een donatie gedaan. Toen ik ze extra bedankte werd dat afgewimpeld. Daar waren ze toch voor.....

In Warnemünde, waar we nu dus nog liggen vanwege de accu, is het feest. Het twintigste Stromfest is in volle gang. Het havenfront is vol flanerende mensen, er zijn levende standbeelden, een man die muziek maakt met half met water gevulde wijnglazen, een bandje bij de brug waarvan de zanger wel Engels kent en kraampjes met alles van gebakken vis tot houten geurballen. (Ruiken gegarandeerd een jaar als je er zo nu en dan water overheen sprenkelt) Die kraampjes staan er waarschijnlijk de hele zomer, de lasershow vanavond is er ter ere van de havendagen. Boven het strand zweven al de hele dag fel gekleurde en mooi gevormde vliegers. In de schemering lieten ze er zelfs een op met steeds wisselende lampjes. Gelukkig staat er voldoende wind om te vliegeren. Behalve de lasershow was er ook een koor op een prachtige grote tweemaster. Tien mannen met baarden die zeemansliederen zongen. Ze mochten, gezien hun uiterlijk, naar de Kaap varen. Dat zongen ze ook, maar hoe Jan, Piet, Joris en Corneel in het Duits heten heb ik niet verstaan.

Morgen is het weer business as usual. Bij de viskraam staat met krijt de mededeling dat zondag om 8:30 verse vis wordt aangevoerd. Ik vermoed dat er een even grote rij zal staan als vanmorgen.

Warnemünde bei Nacht

Rotweer in Heiligenhafen (9-9)

Al een paar dagen heb ik niets kunnen posten omdat er geen internet beschikbaar was. Nu heb ik er maar twee euro tegenaan gegooid, ook al omdat we in de boot opgesloten zitten en je wat moet.

Op de Oostzee zijn windwaarschuwingen van kracht voor windkracht 7 en het regent pijpenstelen. Daardoor is Heiligenhafen ook een triest, verzopen dorp geworden en kunnen we weinig anders dan een beetje lezen en Scrabble spelen. Gisteren zijn we met de wind achter deze kant uit gevaren. Heiligenhafen is, zoals onze pilot het noemt een functionele haven. Sfeerloos maar wel voorzien van alle gemakken.

Gisteravond ben ik op een boot aan de andere steiger geklommen om daar een lijn vast te zetten die enorm tegen de mast aan hing te klapperen. In Engeland is een klapperende lijn bijna een doodzonde. Het wordt beschouwd als uitermate onbeleefd en slordig om je lijnen niet vrij te houden. Overal zie je daar elastieken rond de mast om overlast voor andere te voorkomen. Hier niet dus. Ik zou best het gezicht van de eigenaar van de boot willen zien als hij ziet dat iemand zijn rode touwtje heeft gebruikt om een lijn vrij te knopen. Eigenlijk is dit het meest spannende wat we meemaken. Het is hier dus erg rustig.

Zwartreizen (10-9)

We zijn zwart met de trein van Heiligenhafen naar Lübeck gereisd. In Heiligenhafen klaarde het na een dag regen en wind wat op maar de verwachting van weinig wind en buien deed ons besluiten een dag te gaan toeristeren in Lübeck. Op het station van Grossenbrode (wat hebben sommige Duitse plaatsen prachtige namen) was alleen een onduidelijke kaartjesautomaat en geen loket, dus zijn we in de trein gestapt op zoek naar een conducteur. Die was er niet en de conducteur die halverwege de reis instapte heeft alleen maar zitten kletsen bij de machinist. Dus reisden we zwart.

Lübeck is een mooie stad. Veel historische gebouwen en een aantal leuke winkelstraten. We hebben de kerken in het centrum bezocht. Ook hier valt de oorlogsschade op. In de St. Marienkirche is de unieke dodenweg, een wandschildering van vele meters lang verloren gegaan. Verder hebben ze alles mooi gerestaureerd. Indrukwekkend vond ik het monument in de kerk, bestaande uit de kapot gevallen kerkklokken. Het symboliseert prachtig de nutteloosheid en verspilling van het geweld.

Misschien is het de manier waarop ik kijk of mijn vooroordeel, maar ik krijg de indruk dat de West Duitse steden beter zijn gerestaureerd dan die van de DDR die we bezocht hebben. Hier troffen we in elk geval veel straatjes aan met mooie oude gevels. Het zou natuurlijk ook kunnen zijn dat deze stad beter gespaard is gebleven.

Steden zijn altijd wat triestig als het regent. Nu ook weer. Maar het blijft interessant om zoals hier weer kennis te maken met een stad waarvan je hoogstens eens gehoord hebt.

Op de terugweg hebben we netjes een kaartje gekocht.

Maar weer geen controle!

Monument in de kerk in Lübeck

Havenmeesters en schietoefeningen (11-9)

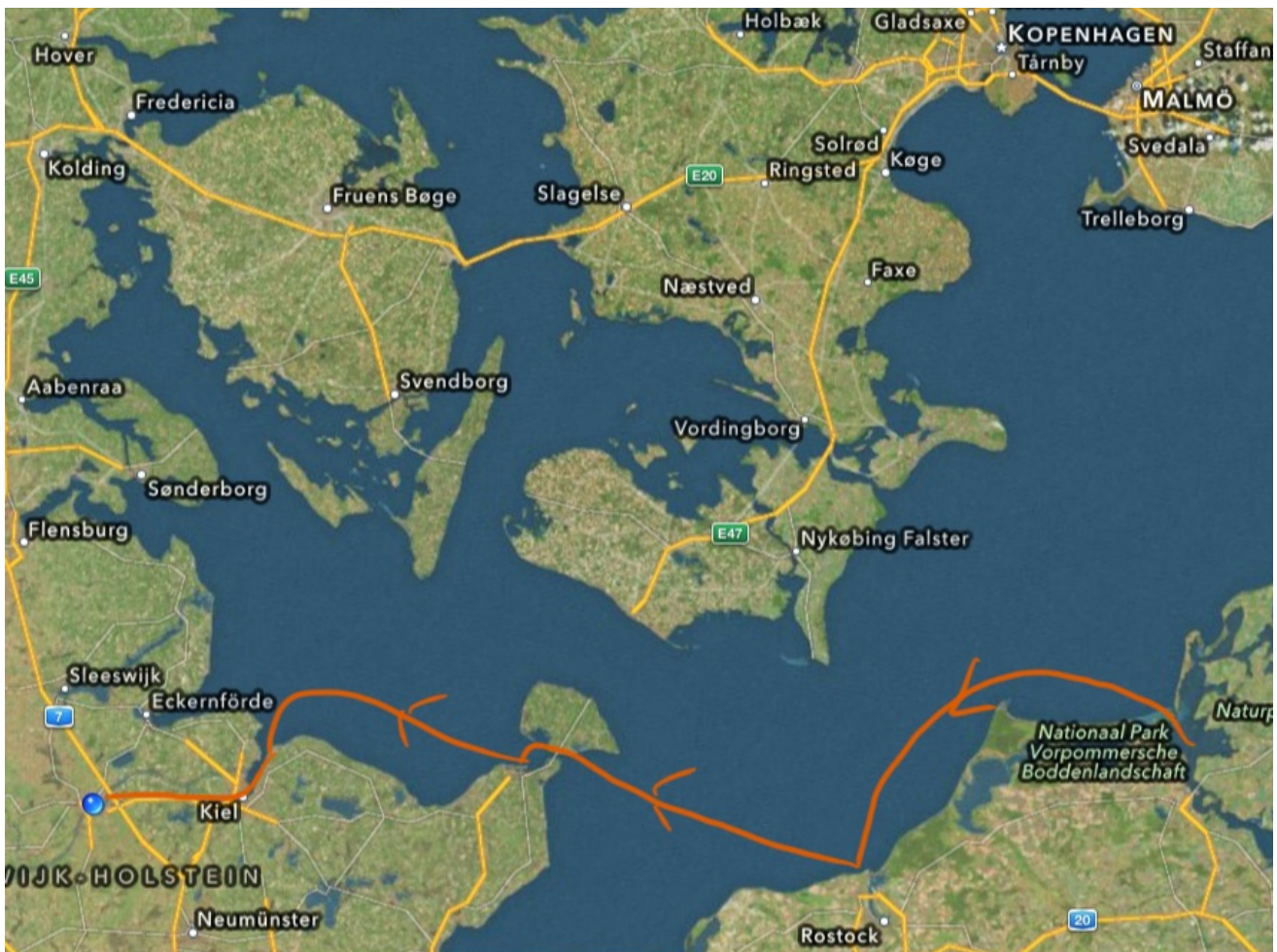
Havenmeesters heb je in alle soorten en maten. Henrik, de joviale uit Læsø, de man uit Utklippan, die ongevraagd met het weerbericht aan kwam, Kim van het toeristenbureau uit Flekkefjord die niet wist wat het kostte en haar naam had geleend als wachtwoord voor de WiFi, de saaie ambtenaar uit Sassnitz, het autoritaire jochie uit Barhöft, de charmante Christine uit Seedorf, maar de mafste zit in Heiligenhafen. Hij is pakweg 25, heeft een kaalgeschoren hoofd en een sik van vijftien centimeter met strik onderaan zijn kin bungelen, verder is hij gladgeschoren. Hij praat op gedragen toon in archaisch Duits maar is verder heel behulpzaam en vriendelijk. Het is een hele rare snuiter die mij op een vraag als antwoord gaf dat hij daar eerst maar eens met Google in conclaaf moest gaan. Ach, het houdt het leven spannend, dit soort figuren.

En nu ben ik ook nog mijn pet kwijt. Kort na het uitvaren van Heiligenhafen viel hij overboord. We zijn de POP maar niet begonnen, hij was al te ver weg. En de joon er aan wagen leek me teveel eer voor een pet. (Voor niet-zeilers: een joon is een soort grote fel oranje dobber die je gebruikt om de plaats van over boord geslagen mensen te markeren) Maar ik mis hem wel.

We hebben richting Kiel een enorme omweg moeten maken omdat het Duitse leger nog moet leren schieten. Dat doen ze in zee en om geen doelwit te worden zijn we maar uit de kust gebleven. Toen we het schietgebied naderden werden we door een marinevaartuig opgeroepen. Zij gaven ons de coördinaten aan van het gebied waar we uit moesten blijven. Dat was een mijl of 10 extra varen.

In Laboe, vlak bij Kiel belandden we in dezelfde haven als drie jaar geleden. Alleen was het nu aanzienlijk rustiger dan toen. De rieten strandstoelen staan er nog maar er is er niet één bezet. Nu is dat ook niet zo vreemd, 's-middags om 5 uur zonder zon en met een

temperatuur van 15 graden. De souvenirwinkeltjes langs het strand maken een verlaten indruk. De Italiaan had het voor gezien gehouden. Zijn ijstent was gesloten.

De verdere tocht tot aan Rendsburg (op verzoek van Igor)

De brug is jarig (13-9)

De brug van Rendsburg bestaat 100 jaar en dat moet gevierd worden. Het hele weekend zijn er festiviteiten zoals roeiwedstrijden, drakenboot races en optredens van diverse artiesten waarbij het geheel natuurlijk rijkelijk moet worden besprenkeld met bier. Je bent tenslotte in Duitsland.

In het brede stuk van de Ober Eider, waar we in de jachthaven liggen is een drakenboot aan het trainen. Achterop staat de stuurman, een man van ver over de 100 kg. instructies te schreeuwen. Voorop zit een meisje dat bij iedere dreun op de voor haar staande trommel voorover klapt. Op dat moment moeten de peddelaars hun spaan door het water halen. Zou er niemand op het idee zijn gekomen om die gillende ballaststuurman eens te vervangen?

Rendsburg heeft een prachtige hoge stalen brug met een hangpont, de enige die ik ooit ben tegengekomen. Aan twaalf stalen kabels hangt een kleine bak boven het water. Er kunnen vier auto's mee en nog wat los grut. De brug zelf is alleen spoorbrug. Daartoe dient de trein op een hoogte van ruim 40 meter te komen. Om hem daar te brengen maakt de spoorlijn een grote bocht over het schiereiland bij de stad. Ik kende dit alleen maar van de modelspoorbanen. Hier zie je waar die hun inspiratie vandaan hebben gehaald. Op

oude foto's die je bij de brug tegen komt kun je zien hoe leeg het was ten tijde van de aanleg. Intussen is de hele lus volgebouwd met woningen en een sportcomplex. Op zondag kun je de brug bezichtigen. Je mag dan alle 158 treden van de servicetrap op en kijkt van boven neer op de stad en het Nord-Ostsee-Kanal. Maar om er twee dagen voor te blijven leek ons iets teveel.

De hangpont bij Rendsburg

Eidereenden (14-9)

Omdat het weer voor de komende tijd ongunstig is om de Noordzee op te gaan, er wordt harde westen wind verwacht, hebben we besloten niet het Nord-Ostsee-Kanal af te gaan maar de afslag via de Eider te nemen. Op die manier kom je iets boven Helgoland aan de Duitse Noordzeekust. Je kunt dan mooi op het tij de Eidermond uit en oversteken naar de Wadden. Maar dan moet de wind niet in de westhoek zitten. Dus wachten we op de Eider tot hij draait.

De Eider is een smalle, kronkelende rivier met weilanden aan weerszijden. We hadden een beetje het gevoel alsof we door Friesland aan het varen waren, alleen is dit gebied veel minder dicht bevolkt. De indruk van Friesland wordt nog versterkt door de rood- en zwartbonte koeien in de wei. Hoge bomen staan langs de oevers, kilometerpalen geven de afgelegde weg aan.

In de sluis bleek dat we voor het Nord-Ostsee-Kanal tien euro teveel hadden betaald. We doen maar een Teilstrecke en we hebben een kaartje voor het hele traject. Dat komt doordat ik in Holtenau, waar ik moest betalen, bij de automaat niet goed heb opgelet. Er stond een vervelende, zich vervelende bejaarde in mijn nek te hijgen die me zo nodig moest "helpen". Zo iemand die ongevraagd langs je heen voor je op knopjes gaat staan drukken. Daarnaast weigerde het apparaat mijn giropas en riep de sluismeester dat ik op moest schieten. Nou ja, jammer dan.

Voor de sluisen in de Eider moet je steeds per sluis apart betalen. Schepen die alleen in een sluis liggen betalen dubbel. Ik heb de sluismeester gevraagd hoe ik zo snel een andere boot kon regelen, maar daar kon hij ook geen antwoord op geven.

In Bargaen, een gehucht langs de rivier, hebben we bij de plaatselijke watersportvereniging aangelegd. De rivier was al verlaten, hier is het compleet uitgestorven. Niet zo gek in het naseizoen met een miezerregentje.

In de Eider komen we voortdurend eenden tegen die er net anders uit zien als onze wilde eenden. We vragen ons af of dit nu eidereenden zijn en of ze hun naam aan deze rivier ontleen.

Herfst op de Eider (16-9)

Je komt nog eens ergens. Nu zijn we in Süderstapel beland, een dorpje aan de Eider, 10 km. stroomafwaarts van Bargaen. We rekenen hier in kilometers omdat er langs de Eider grote witte stenen kilometerpalen staan. Het ontwapenende van al deze dorpjes is dat ze zichzelf steeds als uniek in de foldertjes en op de publicatieborden aanprijzen. Zo is Süderstapel een "Luftkurort" en heeft Bargaen een niet te missen antieke pont. Ik vind het geweldig leuk om deze plaatsjes te bekijken. Het doet je realiseren hoe snel we blasé alles wat kleinschalig is als kneuterig en niet ter zake doend wegwuiven en daardoor heel veel moois missen.

We waren van plan om beter weer te gaan afwachten in Friedrichstadt (kilometerpaal 84) op het getijde-gedeelte van de Eider. Nu schijnt de sluis, waardoor je in de haven van de stad komt, gerepareerd te worden en niet open te gaan. Buiten op de Eider kun je niet liggen. We zijn er met de bus vanaf Süderstapel naar toe gegaan om op die manier de stad te bekijken. Friedrichstadt blijkt niet voor niets de Holländerstadt genoemd te worden. Het heeft trapgeveltjes, grachtjes en een kerk met Nederlandse spreuk op de gevel. In Nederland vervolgde Remonstranten zijn in de 17e eeuw hierheen gevlucht. Men is er gewoontegetrouw meteen dijken gaan aanleggen. Het resultaat lijkt een beetje op het oude deel van Medemblik, maar dan wat kleiner.

Intussen is de barometer gezakt naar 994 hPa. We luisteren regelmatig naar het Duitse zee-weerbericht. Er ligt een orkaandepressie bij de Shetlands. Daar hebben wij dus een uitloper van. Het giert om de boot en de Eider is veranderd in een rivier met schuimkoppen. We blijven hier nog maar even liggen, ook al omdat de sluis bij Friedrichstadt inderdaad gestremd is.

Nog een gestremde sluis (17-9)

Nu blijkt ook de sluis bij Nordfeld, onderweg naar Friederichstadt gestremd te zijn.

We zijn op de fiets geklommen om in Tönning, de laatste stad aan de Eider te gaan kijken of we daar een beetje gunstig zouden kunnen liggen. De vaarwijzer zegt dat je in de getijdenhaven van Tönning bij hoog water kunt binnenlopen en dan als het laag water is in de modder weggezakt kunt liggen. Je schijnt dan bijna tot aan de waterlijn in de zachte bodem te zinken. Dat wilden we eerst wel even controleren. Stel je voor dat we door zouden moeten verder de rivier af richting zee. We zijn vorig jaar al een keer een rivier afgezakt en bij windkracht 8 in de baai terechtgekomen terwijl we niet terug konden de rivier op vanwege het tij, dat overkomt ons niet nog een keer. Dus even poolshoogte nemen.

Onderweg staken we bij de sluis van Nordfeld, waar de Eider overgaat van binnenwater naar getijdenrivier over en zagen dat ze met een grote kraan de sluis aan het repareren

waren. Toen we navraag deden kwamen er wat vage antwoorden over een dag of drie werk. Kortom, deze sluis passeren is er de komende dagen ook niet bij. Uiteindelijk zijn we niet eens in Tönning gekomen op de fiets. We hadden sterke wind tegen en de afstand viel tegen toen het ook nog ging regenen zijn we omgedraaid en naar de boot teruggegaan (met een lekker windje in de rug).

Het landschap hier lijkt sterk op Nederland. Weilanden met koeien, smalle weggetjes, knotwilgen, slootjes en weidse uitzichten. Alleen is de bevolkingsdichtheid hier een factor 10 lager. Waar je in Nederland overal dorpjes ziet en huizen, zie je hier alleen bomen aan de horizon. Het begint steeds meer op te vallen hoe ontzettend overbevolkt ons land is.

Hier heerst de landelijkheid en de rust.

Wij hebben besloten terug te gaan naar het Nord-Ostsee-Kanal en dan door te varen naar Cuxhaven aan de Elbmond. We kunnen dan daar een gunstige wind afwachten om naar Nederland te varen. En liggen we er wat langer dan gaan we gewoon Hamburg en Bremen bekijken. Cuxhaven heeft een station.

Ochtendlicht op de Eider

Op het kanaal (18-9)

Er zijn toch vreemde regeltjes bedacht door de autoriteiten. Toen we in Rendsburg lagen zag ik op het kantoor van de havenmeester een blauw EU-bord staan met de mededeling dat je de EU binnenkwam en dat je paspoort gecontroleerd kon worden. Ik vond dat vreemd en ook zoon Igor en vriend Gerard, die ik vanaf die plek Skypete maakten er opmerkingen over. Aan het begin van het Giselaumkanal staat een bord met de mededeling dat je het kanaal en de Eider niet mag bevaren met "steuer-/zollpflichtigen Waren". Wat blijkt nu het geval? Op het Nord-Ostsee-Kanal bevind je je douane-technisch gezien, niet in Duitsland. Je mag daar van alles en nog wat belastingvrij meenemen. Kom je aan land dan moet je de meegenomen goederen aangeven. De Eider is wel Duitsland

en daar mag je niet onbeperkt accijnsvrije drank aan boord hebben. Bij de sluisen in Holtenau en Brünshüttel aan de einden van het N-O-Kanal staan grote hekken en mag je het terrein van de sluis niet af. Ils sont fous ces Allemands!

Via de Eider zijn we teruggegaan naar het kanaal en liggen nu in Brünshüttel, net binnen de sluisen. De haven is wat onrustig vanwege de vele grote schepen die hier schutten. Het plaatsje zelf ziet er vriendelijk uit, hoewel bij aankomst alles gesloten is. We hebben vandaag 8 uur gedaan over de dik 40 nM. vanaf Süderstapel. We hebben geen haast, maar omdat we in Cuxhaven een weergatje willen afwachten en we vanaf hier op het tij moeten gaan varen hebben we besloten vandaag maar even een flinke ruk te geven. Dat houdt wel in dat we morgen de ochtend en de helft van de middag vrij hebben. Voor het tij hoeven we pas om een uur of drie door de sluis te zijn.

Lekker uitslapen en de batterij van mijn horloge laten vervangen. Hij begint oud te worden, hij loopt niet zo best meer.

Racen naar Cux (19-9)

Cuxhaven wordt door degenen die willen laten zien dat ze er bij horen aangeduid als "Cux". Het zeilerswereldje heeft soms irritante trekjes.

Wij zijn er op het tij naar toe gevaren. Het eerste half uur vanaf Brünshüttel liep het nog tegen en toen begon het. De snelheden tussen de teller die de snelheid meet door het water en degene die dat doet over de grond begonnen steeds meer uiteen te lopen. Als dat gebeurt moet je de snelheden van elkaar aftrekken. Je krijgt dan de snelheid waarmee het water stroomt. Die was op een zeker moment ruim 4 knopen mee. Opgeteld bij de dik 4,5 die we op de motor voeren kwamen we in de buurt van de 9 knopen. De haveningang van Cuxhaven is ongeveer 25 meter breed. Als je dan met tegen de 20 km. per uur en een stroom van een redelijke hardloopsnelheid moet mikken op de invaart is dat even spannend. De stroom wil je langs de haven slepen en jij wilt er in. De boot lag bijna dwars op de ingang om de basaltblokken aan de zijkant niet te raken. Zodra je binnen bent is het meteen rustig. Je moet dan heel snel de motor langzaam zetten om niet door te schieten de haven in. Enerverend dus, maar achteraf altijd leuk om gedaan te hebben. Maar even zweten is het wel.

Nu liggen we dus in Cuxhaven om een gunstige wind af te wachten. De lange termijn verwachting zegt dat hij dinsdag, over een dag of vijf dus, gaat draaien. We wachten geduldig af.

Oost-West (20-9)

Helemaal zeker weten doe ik het niet, maar is de blik waarmee ik kijk naar het verschil tussen de steden en de landschappen in de voormalige DDR en de BRD gekleurd? In Sassnitz, Stralsund en Warnemünde zag ik slecht onderhouden straten. Meer dan in Lübeck of Cuxhaven. Maar de landweggetjes bestaande uit twee rijen betonplaten met gras ertussen zijn niet, zoals ik dacht alleen in het Oosten te vinden. Leegstaande en wat shabby winkelpanden vind je ook overal. Heet dat in West "crisis" en in Oost "ex-DDR"? Ik kom er niet achter. Verwaarloosde, verlaten fabrieksterreinen, ze zijn er in beide, maar voor mijn gevoel zijn er meer in het Oosten. Wat zou de oorzaak er van zijn? De Oostzeebadplaatsen zijn opgeknapt en zien er uit als in hun glorie-dagen. Langs de boulevards in elk geval wel. De Mexx en O'Neill winkels zullen wel nieuw zijn, maar hoe zag het er 25 jaar geleden uit? Uiteindelijk denk ik dat de verschillen toch minder groot zijn dan ik in eerste instantie dacht te zien. Maar ze blijven er. Waarschijnlijk zijn we te kort in beide

gebieden geweest om goed te kunnen vergelijken. Jammer dat je de tijd niet kunt terugdraaien. Dan zou je het zeker weten.

Schoon (20-9, geschreven op 7-9)

Zelden heb ik zo'n schone plek gezien als de machinekamer van de Arkona, een van de schepen van de Duitse reddingsmaatschappij. De koperen leidingen glommen, alle afsluiters waren fris rood geschilderd en de metalen vloer blonk. Naast de lichtblauw geschilderde motoren was een draaibank met een boorstandaard. Ook daar geen metaalkrulletje of olievlekje. Het was gewoon eng. Ik was er om de machinist te bedanken voor zijn hulp. Hij had de elektricien geregeld die onze acculader heeft gerepareerd. Toen ik tegen hem zei dat ik het zo schoon vond en verkondigde dat machinekamers toch een beetje smerig moeten zijn lachte hij meewarig. Zo als bij hem hoorde het.

Hamburg (23-9)

We hebben de trein naar Hambug genomen. Van tevoren hadden we bekeken hoe we de stad door zouden lopen. Eerst via de Lange Reihe, volgens de informatie een leuke winkelstraat in de homobuurt. Dat begon meteen met een tegenvaller. Het bleek een soort Witte de Withstraat met zegge en schrijven één "mannenboekhandel". Verder helemaal niets bijzonders. Toen naar de Markstrasse, een leuk hippie-straatje, zei men. Dat bleek een vervallen straat met voor de helft leegstaande winkeltjes te zijn. De buurt er omheen kenmerkt zich vooral door huizen die zijn ondergekladderd met tag-graffiti. Overal van die vieze kriebels van frustraten die hun verbasterde naam moeten achterlaten. Het zal wel het toppunt van alternatief zijn (of geweest zijn zo'n jaar of 30 geleden). Uit een van de huizen klonk nogal toepasselijk Downtown van Petula Clark.

We konden doorsteken naar de Reperbahn. Ook die moet je immers gezien hebben. 's-Middags om 2 uur is dat het toppunt van triestigheid. Vuil, afgebladderde gevels en om de honderd meter een op straat slapende zwerver. Voor de striptenten probeerde een aantal mannen van in de zestig de schaarse voorbijgangers naar binnen te praten. Van de een was de buik veel groter dan de tieten van de afgebeelde dames, maar in tegenstelling tot die gezwollen uitsteeksels was de zijne wel echt. Verderop stond zijn collega met grijs uitgegroeid geblondeerd haar en een roze overhemd met bijpassende oranje-witte das en gouden dasspeld te vertellen dat we echt binnen moesten komen kijken want er was een "table-dance". Ik dacht even dat het hier een seance betrof, maar dat had ik bij nader inzien toch verkeerd begrepen. Ik vraag me af wat mensen bezielt om hier heen te gaan. Als er iets anti-erotisch is, is het deze ambiance wel. Je moet toch wel erg veel tekort komen om hier in te trappen. Maar goed, we zijn snel doorgelopen naar de St. Michaelis Kirche. Die heeft een mooie toren waar je via 453 treden op kunt klimmen. Jammer dat het bovenste wenteltrapje naar de spits met een hek was afgesloten. Waarschijnlijk woei het te hard. Maar vanaf de omgang bijna boven had je een mooi uitzicht over de stad. De kerk zelf was oninteressant, hij was van binnen geheel gerestaureerd in moderne stijl.

Ook hier valt weer op hoe de Geallieerden in de oorlog hebben huisgehouden. Hamburg kent, op enkele kerken en officiële gebouwen na, bijna geen vooroorlogse huizen meer. Alles is van na de oorlog. Dat maakt de stad vrij sfeerloos. Langs de rivier is men de oude pakhuizen, of wat daar van over is gebleven, helemaal aan het upgraden. Dat levert een soort Kop van Zuid effect op. Je kunt niet precies meer zien welke pakhuizen origineel zijn en welke replica's. Hoewel we bij een tussenwater wel gevels zagen met daarin gaten die

verdacht veel op oude kogelinslagen leken. De gevel zag er authentiek uit en het vervangen van de bakstenen zou zonder meer afbreuk hebben gedaan aan het gebouw. Wel valt overal in de stad de bedrijvigheid op. Er wordt ontzettend veel gebouwd en aan de straten geprutst. Dat maakt de stad een stuk mooier als het klaar is. Zeker het nieuwe stuk langs de haven is daardoor de moeite van het bekijken waard.

Op de weg terug naar het station vonden we eindelijk de goede winkelstraten in de buurt van het Rathaus. Hier ligt ook de chique Neuer Wall met zijn dure merkwinkels. Leuk om even rond te kijken. Het maakte de rondgang door Hamburg nog een beetje goed. Maar ik kan niet anders dan tot de conclusie komen: Hamburg is niet mijn stad.

Speicherstadt, de nieuwe havenwijk van Hamburg

Equinox en Vlieland (26-9)

Op de dag van de equinox zijn we uit Cuxhaven vertrokken. De zon kwam op om 7:16 en ging onder om 19:16, even lang dag als nacht dus, zag ik op de kaartplotter. Vorige week was de "harvest moon". Dat is de volle maan het dichtst bij de equinox. Dat weet ik ook pas sinds vorige week. Nu snap ik dus ook waar de titel van het album van Neil Young vandaan komt.

Het tij in de Elbmond raasde net iets minder dan vorige week, maar toch altijd nog 3,5 kts. op zijn maximum. We wisten dat we een lange nacht moesten doorvaren. Hoe meer je dan in het begin kunt opschieten, hoe beter. Dus hebben we de eerste tijd de motor er maar bij gehouden. Verder boven de Wadden stroomt het tij minder hard. Daar is het minder dan een knoop en op een paar getijden, die hier ongeveer vijf uur duren, win je dan gemiddeld bijna niets. Zo blijft het een hoop gepuzzel en gereken.

Voor het eerst sinds weken zien we weer Jan van Genten. Dat is niet zo vreemd met de enorme kolonie op Helgoland in de buurt. Behalve die ene gestoorde hebben we ze in de

Oostzee niet gezien, voor zover ik me herinner. Ook zwommen er nog twee kleine dolfijntjes langs. Helaas kwamen ze niet langs. De fauna werd compleet gemaakt door een nieuwsgierige zeehond die me aankeek en toen snel onder dook. Elanden hebben ze hier niet.

Ik ben dit berichtje op zee begonnen, niet wetend dat het zo zwaar zou worden. De wind draaide en kwam schuin tegen te staan waardoor we erg scherp moesten varen. Bovendien trok hij aan in plaats van te gaan liggen, zoals voorspeld was. Dat betekent dat je niet kunt slapen doordat de boot te schuin gaat. Dan is 12 uur donker erg lang en vermoeiend. Boven Vlieland trok de wind even door naar windkracht 7 met bijbehorende torenhoge golven. Hij was ook nog achter komen te staan en dat blijft de lastigste koers om te zeilen, maar dat had ik al eens in de cursus behandeld. Kortom, we waren helemaal kapot toen we na 28 uur varen aankwamen. Maar we liggen in Vlieland.

We hebben al een paar uurtjes geslapen. We gaan maar weer plat!

De route die we de afgelopen maanden hebben gevaren

Afscheid (27-9)

We zijn weer in Nederland. Dit is de laatste post op Tumblr. Niet omdat we uitgereisd zijn maar omdat ik denk dat je reis-weblogs alleen moet bijhouden als je reist. Als we weer langere tijd weg gaan heropen ik het blog.

Nog even een laatste verslag en een slotwoord.

Vanaf Vlieland zijn we met prachtig weer naar het IJsselmeer gevaren. Schitterend zonnetje, lekkere temperatuur, nu eens een keer geen woeste golven en gevaarlijke manoeuvres, voorspoedig naar de Lorentzsluizen bij Korwerderzand en daar bijna zonder te hoeven wachten doorheen. We liggen in Makkum in de waanzinnig grote marina, met zijn piramides overal en zijn sanitairgebouw met een ficus van zeker 15 meter. Luxueus, maar een beetje verlaten in deze tijd van het jaar. Hiervandaan gaan we nog een beetje rondlummelen op het IJsselmeer en als het weer slechter wordt gaan we terug naar

Rotterdam. Wat we precies met de boot doen is nog onduidelijk, dat zien we binnenkort wel.

Ik ga geen verdere evaluatie schrijven, het enthousiasme voor het leven op de boot is hopelijk voldoende gebleken uit alle stukjes die ik de afgelopen vijf maanden heb geschreven. We hebben een geweldige tijd gehad.

Dank aan iedereen die ons gevolgd heeft, dank voor de reacties en hopelijk weten jullie ons ook in de toekomst te vinden.

Mede namens Hanneke het allerbeste.